

ประมวลเรื่องการเมืองต่างประเทศ

ของ

หลวงวิจิตรวาทการ

สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี
โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ
เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี

ณ วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗

ทวีกรมธรรมพิมพ์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ ท่าพระจันทร์

จังหวัดพระนคร

• คำนำ

สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี ได้ทรงมอบภาระให้
ข้าพเจ้าจัดทำหนังสือเรื่องหนึ่ง เพื่อพิมพ์แจกในการพระราชทาน
หนังสือ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี และมีพระประสงค์หนังสือที่
เกี่ยวข้องกับเมืองต่างประเทศ เพราะเจ้าพระยาสุธรรมมนตรีเคย
บริหารการในศาลที่เกี่ยวข้อกับคนต่างประเทศมาช้านาน

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเมืองต่างประเทศนั้น ทางหอ
สมุดแห่งชาติยังไม่มียุติฉบับที่จะหยิบยืมได้โดยปัจจุบันทันด่วน
ข้าพเจ้าจึงระลึกได้ถึงข้อความที่ข้าพเจ้าเคยเขียนลงหนังสือพิมพ์
ไทยใหม่หลายเรื่อง เป็นเนื้อหาของหนังสือพิมพ์นั้น ตั้งแต่
ก่อนปลาย พ.ศ. ๒๔๗๔ และตอนต้น พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลาว่างมาถึง
สิ้นนับได้ ๓ ปีเศษ ข้อความที่ข้าพเจ้าได้เขียนเกี่ยวกับเรื่อง
การเมืองนี้ ในเวลานั้นเท่ากับเป็นบันทึกเหตุการณ์ ซึ่ง
ข้าพเจ้าได้เขียนขึ้น

๒

แล้ว ข้าพเจ้ากำลังอยู่ในนิสสัยที่รุนแรงโหดโหม ถ้อยคำที่เขียน
ในครั้งกระโน้น เมื่อมาอ่านดูในเวลานี้ก็รู้สึกว่าจะเกินสมควร จึง
ได้แก้ถ้อยคำบางคำให้อ่อนโยนรอบคอบลงบ้าง ส่วนแนวความคิด
ก็คิดในเรื่องต่างๆ คงอยู่ความเดิม มิได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเลย.

พิบูลย์สงคราม

กรมศิลปากร ๒๖ พฤษภาคม ๒๔๗๘

สารบัญ

๑. สงครามและการลดอาวุธ	หน้า ๑
๒. สงครามหรือมิใช่	" ๔
๓. วิธีที่อังกฤษส่งเสริมสงคราม	" ๘
๔. รัฐบาลควรฟังเรื่องลดอาวุธ ✕	" ๑๒
๕. อีสสสภาพของแมนจูเรีย	" ๑๖
๖. กองทัพอากาศ	" ๒๑
๗. โลกเปลี่ยนแปลง	" ๒๕
คำนำ	" ๒๕
บทที่ ๑	" ๒๖
บทที่ ๒	" ๓๐
๘. จีนกับญี่ปุ่นจะสงบหรือ	" ๓๓
๙. ฮีโรสตีต บริอังก์	" ๓๗
๑๐. อินเดนเบิร์ก หรือ ฮิตเลอร์	" ๔๓
๑๑. ความยุ่งยากของแมนจูเรีย	" ๔๖
๑๒. อาจมีศึกกลางเมืองในเยอรมนี	" ๕๐
๑๓. อนาคตของปัญหาเรื่องเงินและญี่ปุ่น	" ๕๔
ตัวงูที่ซูโง	" ๕๗
๑๔. ฮิตเลอร์ ฟ้อง อินเดนเบิร์ก	" ๖๐

๑๖. สถิติพลเมืองของญี่ปุ่น	หน้า ๖๕
๑๗. ประธานาธิบดีฝรั่งเศส	" ๖๘
ลำดับประธานาธิบดีฝรั่งเศส	" ๗๒
๑๘. อากาศหนัก	" ๗๕
๑๙. ความไม่สงบในอินเดีย	" ๗๘

๑. สงครามและการลดอาชญา

(จากไทยใหม่. วันอังคารที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔)

การสงครามในสมัยโบราณอาจทำกันได้โดยมิต้องบอกกล่าว
เมื่อฝ่ายหนึ่งต้องการรบใครก็ยกกองทัพเข้าตีทีเดียว แต่ในยุค
ใหม่มีพิธีการประกาศสงครามขึ้น และถือเป็นธรรมเนียมว่า ก่อน
ประกาศสงคราม ประเทศหนึ่งประเทศใดจะเริ่มทำการรบไม่ได้
ด้วยเหตุนี้ในมหาสงครามที่แลมาแล้ว เราจึงได้เห็นบัญชีวันประกาศ
สงครามเป็นแถวๆ ว่า ประเทศนั้นประกาศกับประเทศนี้ ประเทศ
นี้ประกาศกับประเทศนั้น นับว่าเป็นกิจจะลักษณะ ครั้นเมื่อ
มหาสงครามเสร็จลงและสันนิบาตชาติได้ตั้งขึ้น นับว่าเพื่อจะป้องกัน
มิให้มีการสงครามแล้ว วิธีการของโลกก็เปลี่ยนรูปไป

ปัญหาที่ว่าจะป้องกันมิให้สงครามขึ้น ที่จริงเป็นปัญหาที่
ผู้ตั้งสันนิบาตชาติเองก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ และนักการเมืองทั้ง
หลาย ในชั้นแรกก็พากันพิศวงงงงวย แต่ภายหลังเมื่อแลเห็น
บทบาทอันดีของสันนิบาตชาติแล้ว ก็แน่ใจว่าสันนิบาตชาติอาจ
เปลี่ยนแปลงวิธีทำสงครามไปได้ แต่การที่จะห้ามมิให้สงคราม
เสียเลยนั้นยังเป็นการสุดวิสัย

สันนิบาตชาติมีอะไรบ้างที่จะป้องกันมิให้เกิดสงคราม ใน

ขั้นต้นสันนิบาตชาติตั้งศาลโลกขึ้นชำระคดี ในขั้นที่ ๒ คัดลด
 อวรุช และในขั้นที่ ๓ วางบทบังคับว่า ถ้าใครประกาศสงครามก่อน
 โดยไม่ยื่นคดีให้สันนิบาตชาติชำระ จะต้องถูกหาว่าเป็นผู้ก่อการ
 สงคราม แล้วประเทศอื่นก็จะตัดไมตรี ศาลโลกตั้งขึ้นแล้ว ที่
 ตั้งขึ้นได้ก็เพราะการตั้งศาลไม่ยากอะไร แต่การที่จะเอาคดี
 สำคัญๆ ขึ้นมาสู่ศาลนั้นเป็นอีกปัญหาหนึ่ง เพราะใครจะสมัครส่ง
 คดีของตนขึ้นมาเมื่อรู้สึกว่าคุณจะแพ้ ส่วนเรื่องลดอวรุชนั้นเวลา
 นี้กำลังจะเริ่มประชุมกันเป็นการใหญ่ ถึงกับกรุงสยามก็ได้ส่ง
 เสนาธิการทหารเรือไปเข้าประชุม แต่ทว่าล่วงหน้าไว้ก็ได้ ว่า
 การประชุมเรื่องนี้จะพูดกันว่าอะไร ฝรั่งเศสได้แสดงออกมาแล้ว
 ในข่าวโทรเลขที่เราได้เห็นเมื่อเร็วๆ นี้ว่า กองทัพของฝรั่งเศสลด
 ลงถึงที่สุดแล้ว ลดอีกไม่ได้ แต่อิตาลียังมีประมาณกองทัพ
 มากกว่าฝรั่งเศส ควรจะลดลง เช่นนี้ แน่นนอนทีเดียว ประเทศ
 อื่นๆ ก็จะต้องพูดเป็นทำนองเดียวกัน ถึงเวลาประชุมทุกๆ คน
 จะร้องว่า กำลังอวรุชของตนได้ลดลงแล้วก่อนที่จะมาเข้าประชุม
 ส่วนประเทศอื่นยังไม่ได้ลดควรลดเสีย อีกประเทศหนึ่งก็ต้อง
 พูดอย่างเดียวกัน ลงท้ายต่างคนต่างไม่ยอมแล้วก็เลิกประชุมกัน
 นิทานเรื่องประชุมลดอวรุชก็คงจบลงด้วยประการฉะนี้

ถ้าหากว่าที่ประชุมตกลงกันได้จริงๆ ว่าจะให้ลดกำลังทัพ สิ่ง

ที่ลดนั้นจะเอาไปไว้ที่ไหน วิธีลดที่เขาทำกันอยู่ในเวลานั้นคือปลด
เอาออกเสียนอกราชการ เช่นบางประเทศมีวิธีปลดเรือบของต
ดั่งหลายสิบหรือหลายร้อยลำ เอาไปรักษาไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก ซัด
ข้อเสียจากเรือประจำการ เรือที่ปลดออกไปนั้นเป็นเรือที่ปลด
แล้ว แล้วก็ร้องว่าฉันลดเรือบของฉันแล้ว การลดโดยวิธีนี้
จะลดสักเท่าไรก็ได้ เรือที่ปลดออกไป ใครจะบังคับให้ทำลาย
และจะมีอะไรเป็นเครื่องกีดกันมิให้เอามาใช้ได้ใหม่ เมื่อถึงเวลา
มีสงครามเข้าจริงๆ การปลดทหารหรือการลดงบประมาณค่าใช้จ่าย
จ่ายในกองทัพก็ทำนองเดียวกัน ถัดแล้วเอาไปเก็บไว้ การลด
นั้นก็เป็นการทำเล่น ถ้าจะเอาไปทำลายเสียหรือก็ทำไม่ได้ ใคร
จะกล้าทำลายของดี ๆ เช่นนั้น เรื่องลดอาวุธจึงเป็นเรื่องที่สำเร็จ
ไม่ได้เหมือนกัน

พูดถึงเรื่องประกาศสงครามยังน่าขบขันมากขึ้น ปัญหาเรื่อง
จีนกับญี่ปุ่นที่เป็นอยู่ในเวลานี้ และการรบราชำพันเท่าที่ทำกันมา
แล้วและกำลังทำอยู่ ร้ายยิ่งกว่าสงครามบางเรื่องที่ทำกันมาแล้ว
ในอดีต แต่ทั้งสองประเทศนี้ยังมีได้ประกาศสงครามต่อกัน ที่
เป็นเช่นนั้นน่าจะเป็นเพราะไม่มีใครกล้าประกาศ ถ้าใครประกาศ
ก่อน คนนั้นก็จะต้องด้วยบัญญัติสันนิบาตชาติว่าเป็นคนก่อสงคราม
และจะถูกประเทศอื่นๆ ตัดไม้ตรี การเลียงบัญญัติอันนี้แท้จริงไม่
ยาก ก็อรบกันเฉยๆ โดยไม่ประกาศสงครามก็ได้ นักการเมือง

บางท่านพยากรณ์ไว้ว่า เหตุการณ์เรื่องจีนกับญี่ปุ่นนั้นน่าจะสงบกัน
 ไปได้โดยไม่มีสงคราม ถ้าคำว่าสงครามในที่นี้หมายความว่า จะ
 ต้องประกาศจึงจะนับเป็นสงครามได้แล้ว ก็ต้องรับรองว่าจริง
 เพราะจีนกับญี่ปุ่นอาจรบกันจนย่อยยับโดยไม่ต้องประกาศสงคราม
 กันเลยก็ได้ แต่การรบรามาพันกันนั้นได้มานานอย่างมากแล้ว และ
 ยังมีชนอีกอย่างมากมาย เมื่อเขายังไม่ประกาศสงคราม ใคร
 จะเรียกว่าสงครามหรือไม่ก็ตามเถิด แต่เขารบกันจริงๆ แล้ว

มีปัญหาที่น่าสงสัยอยู่ว่า เมื่อจีนกับญี่ปุ่นกำลังลุกเป็นไฟ
 อยู่เช่นนั้น การประชุมลดาอารจะมกันทำไม คอบได้งัยๆ ว่า
 มานเพื่อรักษาวินัย หรือเพื่อให้โลกเห็นว่าเหตุการณ์ทางจีนกับ
 ญี่ปุ่นเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่อันที่จริงเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย
 เสียแล้ว การเจรจาเป็นแต่การถ่วงเวลาให้ต่างฝ่ายต่างเตรียม
 และการรบที่มีเวลาเตรียมมาก ๆ ก็ย่อมเป็นการรบใหญ่ เพลิง
 แห่งยุทธภย์ในบูรพทิศเป็นอันลุกโผลงขึ้นอย่างยากที่จะดับได้.

๒. สงครามหรือมิใช่

(จากไทยใหม่ วันศุกร์ที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๕)

สภาพของข้อพิพาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่นในเวลานี้ ใครๆ
 ก็เห็นได้ว่าร้ายแรงเกินกว่าที่จะถือเป็นเหตุเล็กน้อย อย่างที่นานา

ประเทศเข้าใจกันในชั้นต้น เหตุการณ์อันบังเกิดขึ้นในช่อง
แคบ ๆ แห่งทางรถไฟ บัดนี้ได้ขยายตัวออกจนกลายเป็นเหตุ
การณ์ทั่วไปสำหรับประเทศและดินแดนส่วนหนึ่ง ซึ่งใหญ่ที่สุด
ของโลก

ในขณะที่ประเทศจีนกำลังเป็น โรงงิ้วแสดง ตอนรบอย่าง
สำคัญอยู่นี้ ก็เกิดมีละครพูดขึ้นประชันกันอีกโรงหนึ่งซึ่งเล่น
เรื่องทำนองเดียวกัน และมีตัวละครนับตั้งพัน เกือบจะไม่แพ้
โรงงิ้วในเมืองจีน โรงไหนจะสนุกกว่าเป็นสิ่งที่โลกกำลังตั้งตา
คอยจ้องดูอยู่ทั้งสองข้าง เราซึ่งเป็นผู้ดูละครก็นับว่าเคราะห์ดี
อย่างหนึ่ง ที่ได้ดูละครโรงใหญ่ทั้งสองโรง ในขณะเดียวกัน

อะไรจะทำให้มหัศจรรย์ ว่าเหตุการณ์ในระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะ
กลับสงบลงไปได้ เวลานี้หวังกันอยู่ข้อเดียว ก็การขัดขวาง
ແຂກແຂງຂອງນານาประเทศ มีอังกฤษ อเมริกา และอิตาลี ส่วน
ฝรั่งเศสในชั้นเดิมก็ไม่อยากจะเข้าเกี่ยวข้องกับด้วย ฝรั่งเศสได้
พยายามคัดค้านออกห่างมาจนกระทั่งถูกนานาประเทศหาว่าฝรั่งเศส
ช่วยสนับสนุนญี่ปุ่น คราวนี้ฝรั่งเศสจึงได้เข้าร่วมมือกับประเทศ
อื่น ๆ เพื่อจัดการปัญหาเรื่องเมืองจีน การແຂກແຂງຂອງນานา
ประเทศทั้ง ๔ นี้ เข้าใจกันว่าจะทำให้สภาพการระหว่างจีนกับ
ญี่ปุ่นสงบกันเข้าสู่ความสงบได้

แต่จีนกับญี่ปุ่นจะกลับสงบกันหรือไม่ เป็นปัญหาอันยาก

ที่ทำนาย การแซกแซงของมหาประเทศทั้ง ๔ จะทำให้เหตุการณ์
ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นลงเอยไปได้อย่างไร เราก็มองไม่เห็น
อันที่จริงตั้งแต่จีนกับญี่ปุ่นได้เริ่มพิพาทกันมา นานาประเทศก็
เข้าแซกแซงอยู่แล้ว สันนิบาตชาติก็จัดการเรื่อย ๆ มา สหภาพ
รัฐอเมริกาก็เป็นตัวตั้งในการที่จะสงบปัญหาเรื่องจีนกับญี่ปุ่น แต่
ญี่ปุ่นก็ใคร่ยืนยันอย่างแข็งแรง ว่าไม่ต้องการให้ใครเข้ามา
เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นแม้ว่าได้พยายามกันมาสักเพียงไร เหตุ
การณ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นแทนที่จะสงบไปกลับรุนแรงหนักขึ้นทุก
ที มาจนถึงเวลานี้ก็เป็นการสงครามที่เดี๋ยว เมื่อเริ่มต้นไฟ
ขึ้นยังดับกันไม่ได้มาถึงเวลานี้ เมื่อไฟกำลังลุกลามแล้ว จะดับ
กันโดยวิธีใด คนทั้งหลายยังมองไม่เห็น วิธีใหม่ของนานา
ประเทศที่เราได้อ่านข่าวโทรเลขเมื่อวานนี้ คือ เรื่องตั้ง "แนวเป็น
กลาง" เอาทหารของประเทศที่เป็นกลางไปขวางหน้าทหารญี่ปุ่น
กับจีนมิให้รบกันนั้น ใครจะเห็นว่าคมคายอย่างไรก็ตามที่ แต่
เราเห็นเป็นของขบขันเหมือนหงอนคนสองคนจะต่อยกัน อีกคน
หนึ่งเข้าไปกางแขนคอยห้ามอยู่ระหว่างกลาง ผู้ที่กางแขนจะ
กางอยู่ได้นานสักเพียงไร เป็นข้อที่น่าคำนึง ถ้าจีนกางอยู่นานไป
คนทกางแขนนั้นเองจะถูกหมัด สมมติว่า เมื่อได้เอาทหารของ
ประเทศกลางเข้าไปตั้งเป็นแนวกลางไว้ดังที่พูดนั้นจริง ก็น่ากลัว
ว่านาน ๆ จะมีลูกระเบิดแตกกระจายลงในหมู่ทหาร ของชาติกลาง

แล้วญี่ปุ่นก็จะโทษจีน และจีนก็จะโทษญี่ปุ่น ลงท้ายท่านพวก
ห้ามทัพตนเอง ก็ระพากันอึดหนาระอาใจอาจจะเลิกเป็นกลาง
ต่อไป แล้วเข้าข้างใดข้างหนึ่ง และสงครามโลกก็จะมีขึ้นโดยมิ
ต้องสงสัย ถ้าชนใช้วิธีตั้งแนวเป็นกลางจริงๆ แล้ว เหตุการณ์ใน
เมืองเซี่ยงไฮ้อาจจะกลายเป็นต้นเหตุสงครามโลกไปได้

การที่ญี่ปุ่นร้องมาแต่ขั้นต้น ว่ามิให้นานาประเทศเข้ามา
เกี่ยวข้องกับยูนัน ก็นับว่าเป็นคำร้องที่มีเหตุผล และทางรัฐบาล
จีนเอง ก็น่าจะรู้สึกว่าการขอความช่วยเหลือของนานาประเทศ
นั้นจะไม่มีผลอะไร ทางดีที่สุดก็ต้องช่วยตัวเอง ปัญหาเรื่อง
จีนกับญี่ปุ่นนี้ ถ้าจัดการกันโดยลำพังในระหว่างจีนกับญี่ปุ่นเอง
แล้ว ก็จะมีหวังว่าจะกลับคงคืนเข้าสู่ความสงบได้เร็วกว่าที่จะ
ให้นานาประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะต้องรบกัน การรบ
พุ่งก็อาจจะไม่ลุกลามใหญ่หลวง และทั้งจีนทั้งญี่ปุ่น คงจะขาดทุน
น้อยกว่าที่จะให้นานาประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง อันที่จริงถ้าญี่ปุ่น
กับจีนจัดการกันเสียเองตั้งแต่ต้นมา โดยไม่ให้เกี่ยวไปถึงประเทศ
ทั้งหลาย บางทีบ้านเกิดเหตุการณ์ก็คงจะเรียบร้อยไปแล้ว.

๓. วิธีที่อังกฤษดูเศรษฐกิจสงคราม

(จากไทยใหม่ ฉบับจันทร์ที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔)

ถ้าเศรษฐกิจตกต่ำที่ตกดินอยู่บัดนี้ ถ้าหากจะพูดกันเมื่อ ๒ ปีมาแล้ว คงจะไม่ค่อยมีใครเข้าใจมากนัก แต่มาถึงสมัยนี้ แม้เด็กที่อ่อนอายุก็มักจะเข้าใจความหมายว่าเป็นเรื่องอะไรกัน ในเมืองเรารัฐบาลได้พยายามแก้ไข หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็ออกความเห็นกันหลายอย่างหลายประการ ว่าได้ทำอย่างนั้นบ้างอย่างนั้นบ้าง ความเห็นเหล่านั้นจะผิดถูกอย่างไร รัฐบาลจะเห็นด้วยหรือไม่ และรัฐบาลจะทำอะไรต่อไป ยังเป็นความลึกลับอยู่ในวงการเมืองในเวลานี้ คำแถลงการณ์ที่เสนาบดีกระทรวงพระคลังของเราได้แสดงออกมานั้น ก็เป็นแต่วางหลักการอย่างกว้าง ๆ ว่าจะลดจำนวนข้าราชการบ้าง ข้าราชการบ้าง แต่การลดจำนวนข้าราชการจะช่วยฐานะการเงินขึ้นได้สักเพียงไร การข้าราชการจะทำกันไปถึงไหน และรัฐบาลจะดำริจัดการอย่างไรต่อไป เป็นเรื่องที่เรายังต้องคอยฟังอีกนาน

ในขณะที่เรากำลังถึงวิธีการแก้เศรษฐกิจตกต่ำของเราอยู่ดังนี้ ก็เหมือนมีข่าวโทรเลขแจ้งคำแถลงการณ์ของเสนาบดีคลังแห่งประเทศอังกฤษ ซึ่งได้แถลงต่อสภาสามัญโดยพิสดารเมื่อวันที่ ๔ นี้ คำแถลงการณ์ของเสนาบดีคลังอังกฤษในครั้งนั้น ต้องนับว่า

เป็นคำแถลงที่สำคัญยิ่งอันหนึ่งของประเทศอังกฤษ ในชั้นแรก
 เสนาบดีคลังอังกฤษแถลงว่า ได้ตั้งกรรมการคณะหนึ่ง ใหม่นั้น
 ที่จะเพาะแต่ที่จะพิจารณาว่า ควรจะขึ้นภาษีอะไรได้บ้าง ต่อไป
 เสนาบดีคลังได้แถลงว่า ไม่มีประเทศใดในโลกที่ประชาชนพล
 เมืองทุกชนจะยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อความมั่นคงของ
 ประเทศอย่างที่คนอังกฤษทำอยู่เวลานี้ เสนาบดีคลังยกตัวอย่าง
 เรื่องหนึ่งขึ้นมาอ้างว่า เมื่อบกขายนภาษีรายได้ รัฐบาลเก็บได้
 เพียง ๖๐ ล้านปอนด์ มาถึงปีในวันที่ ๑ มกราคมวันเดียว มีผู้
 นำเงินภาษีรายได้มาจ่ายให้ถึง ๑๐๕ ล้านปอนด์ โดยที่รัฐบาลมิ
 ต้องลำบากไปคอยทวงถามเร่งรัดหรือเรียกเก็บอย่างไรเลย ด้วย
 ความรักชาติและความตั้งใจอันดีของพลเมืองตั้งวานี้ เสนาบดี
 คลังอังกฤษจึงได้มั่นใจว่าความยุ่งยากในทางเศรษฐกิจของประเทศ
 ดนคงจะหมดไปในปลายปี (คือในเดือนธันวาคมปีหน้า)

เสนาบดีคลังอังกฤษแถลงต่อไปว่า ฐานะของเงินปอนด์ใน
 เวลาถัดขึ้นแล้ว แสดงให้เห็นว่านานาประเทศมีความไว้วาง
 ใจในฐานะของรัฐบาลอังกฤษยิ่งขึ้น เหตุข้อสำคัญอีกประการ
 หนึ่งซึ่งอังกฤษจะต้องพยายามต่อสู้ ก็คือการที่สินค้าขาออกของ
 อังกฤษตกต่ำลงเป็นอันมาก ในระหว่าง ๒ ปีที่แล้วมาตัวเลข

๓ หมายถึงภาษีเงินได้ ในเวลาที่เขียนหนังสือพิมพ์ฉบับนี้
 หใหม่เมืองเรา.

บอกจำนวนสินค้าขาเข้าของอังกฤษคงเดิมอยู่ แต่สินค้าขาออก
 ลดลงถึง ๓๘ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับว่าไม่มีอันตรายเรื่องใดจะร้าย
 แรงสำหรับประเทศอังกฤษไปยิ่งกว่าเรื่องนี้ การที่สินค้าขาออก
 ของอังกฤษตกต่ำไปนี้ เนื่องจากบางประเทศกระทำการกีดกัน
 ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ที่จะมิให้สินค้าของอังกฤษส่งเข้าไปขาย
 ได้โดยสะดวก และบางประเทศก็ตั้งอัตราภาษีสำหรับที่จะเรียก
 เก็บจากสินค้าอังกฤษมากมายเกินไป การที่จะแก้ไขเรื่องนี้ ประ
 เทศอังกฤษจะทำโดยลำพังมิได้ จำเป็นจะต้องปรึกษาหารือและ
 จัดการกับประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป ประเทศโดยอมลดหย่อน
 ผ่อนผันในเรื่องสินค้าของอังกฤษ อังกฤษก็จะยอมลดหย่อนผ่อน
 ผันในเรื่องสินค้าของประเทศเหล่านั้น ที่จะส่งมาขายในประเทศ
 อังกฤษอย่างเดียวกัน ถ้าประเทศใดทำการไม่ยุติธรรมเพื่อทำลาย
 ความเดินสะดวกแห่งสินค้าของอังกฤษโดยเจาะจงแล้ว อังกฤษ
 ก็จะต้องหาวิธีใดวิธีหนึ่งซึ่งจะแก้มือ และวิธีที่จะหาบางทีก็จะ
 ต้องเป็นวิธีที่รุนแรงบ้าง

วิธีการของอังกฤษตั้งว่า ดูจะเป็นเครื่องปลดเปลื้อง
เศรษฐกิจของอังกฤษได้ และดูเหมือนมีบางข้อที่เราจะควร
สำเนียงยกเอาเป็นเชิงอย่าง ในเรื่องการค้าขายเราก็ทำอยู่แล้ว
 และก็ดูเหมือนว่าจะทำต่อไปอีก วิธีการของรัฐบาลของเรา
 พยายามที่จะไม่ขึ้นภาษี อันจะยังความเดือดร้อนแก่พวกกสิกร

ซึ่งนับว่าเป็นนโยบายที่ถูกแท้ แต่เราจะเอาอย่างอังกฤษในเรื่อง
 ความเสมอภาคบ้างจะได้หรือไม่ ก็สินค้าอันใดประเทศไหน
 เขาเก็บเท่าไร เราก็เก็บเท่านั้นบ้าง สมมติว่าถ้าเราส่งเครื่องจักร
 เข้าไปประเทศอังกฤษ เราจะถูกรัฐบาลอังกฤษเรียกภาษีสักเท่าไร
 เครื่องจักรที่อังกฤษส่งมายังประเทศเรา เราก็เรียกเท่านั้นบ้าง จะ
 ได้หรือไม่ เพราะถึงอย่างไรก็ดี แม้รัฐบาลของเราจะได้ขึ้นภาษี
 ขาเข้าในเวลานี้แล้ว อัตราภาษีขาเข้าของเราก็ยังนับว่าน้อยอยู่นั้น
 เอง จริงอยู่ ถ้าเก็บภาษีมากเกินไป อาจทำให้สินค้าส่งเข้ามา
 น้อย และเงินค่าภาษีอาจจะลดน้อยลง แต่การที่ค่าภาษีสลดน้อย
 ลง เพราะเหตุที่สินค้าส่งเข้ามาอยู่นั้น ก็ไม่ใช่เป็นการเสีย
 ประโยชน์ไปที่เดียว เพราะถ้าสินค้าส่งเข้ามาน้อย เงินของไทย
 ที่จะไหลออกไปนอกประเทศ ก็ย่อมจะน้อยลงด้วย

ความเที่ยงตรงต่อหน้าที่ของพลเมือง ในการที่จะเสียภาษี
 อากร ตามคำแถลงของเสนาบดีคลังอังกฤษที่กล่าวมาข้างต้นนั้น
 เป็นที่น่าสรรเสริญ เห็นได้ว่าความซื่อตรงต่อหน้าที่ของพลเมือง
 เป็นอุปการณสำคัญที่จะช่วยให้รัฐบาลรอดพ้นเศรษฐกิจ ถ้าหากว่า
 พลเมืองของเราพยายามปฏิบัติหน้าที่ของพลเมืองดีเช่นนั้นอย่าง
 ขยันขันแข็ง กล่าวคือเมื่อถึงเวลาที่จะต้องเสียภาษีอากรอย่างใด ๆ ก็
 พยายามจัดการเสียเต็มสติกำลัง โดยมีต้องให้รัฐบาลลำบากทวง
 ถามบ่อย ๆ เช่นนั้นแล้ว ฐานะของประเทศก็จะดีขึ้นอีกมาก

และเรามีทางรอดพ้นเศรษฐกิจได้โดยง่ายอีกด้วย ทพุดอย่างนี้
มิได้หมายให้เป็นการหมิ่นประมาทความซอตรงแห่งเพื่อนร่วมชาติ
ของเรา พุดเพื่อให้เป็นเครื่องเตือนใจในหนทางที่ตกสามารถ
กระทำต่างหาก

ส่วนอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องเก็บภาษีรายได้นั้น เป็นปัญหา
สำคัญที่จะต้องพิจารณากันส่วนหนึ่งต่างหาก และบางทีเราจะได้
หยิบยกขึ้นพิจารณาในวันหลังต่อไป.

๕. รัฐบาลควรฟังเรื่องลดอาวู

(จากไทยใหม่ วันพฤหัสบดีที่ ๓๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔)

เมื่อวันก่อนเราได้ลงข่าวเรื่องความเห็นที่ผู้แทนรัฐบาลฝรั่ง
เศสเสนอให้สันนิบาตชาติมีกองทัพอากาศ ความเห็นของฝรั่งเศสใน
เรื่องนี้ มีรัฐบาลอื่นขมเขาะและเห็นเป็นความผิดที่เหลวไหล
เพียงไร ท่านผู้อ่านของเราคงจะยังจำได้

ครั้นมาถึงวันที่ ๘ นี้ เราได้เห็นข่าวโทรเลขอินโดปาซิฟิก
บรรยายความเห็นที่ฝรั่งเศสเสนอต่อสันนิบาตชาติในเรื่องนี้ ความ
เห็นเหล่านี้คงมีข้อสำคัญอยู่ ๕ ประการ คือ:-

๑. จัดทำสัญญาขึ้นใหม่ ให้ประเทศทั้งหลายตกลงนามใน
สัญญารับรองว่าจะสร้างและมีอากาศยานได้ แต่จะเพาะที่ใช้ใน

การพลเรือน (เช่นในการค้าขาย, ส่งไปรษณีย์, ใช้ในกาชาด หรือขนส่งคนโดยสาร หรือสินค้าอย่างหนึ่งอย่างใด) อากาศยาน ที่มีไว้ห้ามมิให้ใช้ในการทหาร ถึงแม้อากาศยานที่ใช้ในการพลเรือนก็ต้องจำกัดไว้อย่างแน่นอน ว่าประเทศใดจะมีได้เท่าไร และจะมีมากกว่ากำหนดได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสันนิบาตชาติ ส่วนอากาศยานทหารนั้น สันนิบาตชาติจะมีได้แต่ผู้เดียว

๒. กำลังทหารทางบกทางเรือก็เหมือนกัน จะต้องกำหนดไว้ให้แน่นอนว่าประเทศใด จะมีได้เพียงเท่าไร เมื่อได้กำหนดแน่นอนลงแล้ว ประเทศใดมีทหารเหลืออยู่เกินกว่ากำหนด จะต้องส่งมาให้เป็นของสันนิบาตชาติ

๓. จะตั้งตำรวจของสันนิบาตชาติไว้ทั่วโลก ให้คอยดูแลสอบสวนส่งข่าวให้สันนิบาตชาติทราบโดยเร็ว ในเมื่อมีเหตุการณ์ข้อพิพาท ซึ่งเป็นที่น่าหวาดเสียวว่าจะเกิดเป็นสงครามขึ้น

๔. ให้ตั้งกองทัพ เป็นของสันนิบาตชาติเอง และสันนิบาตชาติเป็นผู้เลือกตั้งผู้บังคับบัญชาเหมือนอย่างกองทัพทั้งหลาย

๕. วางข้อบังคับใหม่ ให้มีความปลอดภัยแก่พลเรือนในยามสงครามยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในบัดนี้

ความคิดของฝรั่งเศสทั้ง ๕ ข้อนี้ ถ้าสำเร็จไปได้และการใช้ได้ผลดีจริง ก็จะเปลี่ยนโฉมหน้าโลกให้ผิดแผกออกไปจากที่เป็นอยู่ในบัดนี้อย่างเหลือหลาย แต่เมื่อได้พิจารณาดูโดยถ่วง

แล้ว ทำให้เรามืด มองไม่เห็นว่าการฝรั่งเศสต้องการอะไร ในกรณีที่
เสนอความเห็นเช่นนั้นเข้าไปยังสันนิบาตชาติ ถ้าฝรั่งเศสคิดว่า
จะสามารถทำการสำเร็จได้ทั้ง ๕ ข้อนั้น ก็ดูเหมือนว่านักการทูต
ของฝรั่งเศสจะหลงไป ความคิดเหล่านี้ เป็นเรื่องสร้างวิมานบน
อากาศ เราลองคิดดูอย่างง่าย ๆ ก็มองเห็นเหตุขัดข้องซึ่งทำให้
แน่ใจว่าถึงอย่างไรก็สำเร็จไปไม่ได้

ถ้าสันนิบาตชาติตั้งกองทัพขึ้น กองทัพอันนั้นจะต้องใหญ่
มหึมา ยิ่งกว่ากองทัพของมหาประเทศใด ๆ จึงจะสมศักดิ์ของ
สันนิบาตชาติ และจะทำให้พวกที่ตนสันนิบาตชาติมีหวังว่าจะ
ปราบประเทศต่าง ๆ ได้ ถ้าเช่นนั้นสันนิบาตชาติจะต้องออกเงิน
อีกมากมายสำหรับบำรุงรักษากองทัพ ประเทศทั้งหลายที่เป็น
สมาชิกจะต้องเพิ่มเงินค่าบำรุงไปหลายเท่าตัว ใครจะกล้าออกเงิน
ในเวลาอันสั้น แม้จำนวนเงินที่ประเทศสมาชิกทั้งหลายต้องออก
สำหรับเป็นเงินเดือนพวกเจ้าหน้าที่สันนิบาตชาติอันมีอยู่หลายร้อย
คนในขณะนั้นนับว่าไม่น้อยอยู่แล้ว ถ้าสันนิบาตชาติมีกองทัพ
เราจะต้องเพิ่มเงินอีกอย่างน้อยปีละสองแสนบาท เราจะเอาเงิน
ที่ไหนไปเพิ่ม ถ้าหากว่ารัฐบาลของเราจะคัดค้านกันในประเทศ
เพื่อเอาเงินไปให้สันนิบาตชาติแล้ว ก็จะเป็นรัฐประศาสนโยบาย
ที่ไม่ฉลาดอย่างยิ่ง เราเชื่อแน่ว่ารัฐบาลของเราจะไม่ทำเช่นนั้นเลย
แต่เราก็ไม่อยากจะดูหมิ่นความสามารถของพวกมุขมนตรี

ตรีในยุโรป เพราะพวกนั้นอาจบันดาลให้มีอะไรให้เกิดขึ้นในโลก
 หลายอย่าง สันนิบาตชาติก็มีขึ้นแล้ว ศาลโลกก็มีขึ้นแล้ว บางที
 กองทัพสันนิบาตชาติอาจจะมียุทธวิธีได้บ้างกะมัง แต่สมมติว่าถึงมียุทธ
 ตรีได้ กองทัพของสันนิบาตชาติจะทำประโยชน์ได้สักเพียงไร เราก็กัง
 มองไม่เห็น และเราอยากจะกล่าวไว้ว่า ถ้าสันนิบาตชาติมีกองทัพ
 ยุทธวิธีแล้ว กองทัพของสันนิบาตชาติจะต้องเป็นกองทัพที่เร็วที่สุด
 เป็นการแน่นอนทีเดียว ทหารจะทำการรบได้ต่อเมื่อตัว
 ยุทธวิธีกว่ารบเพื่อชาติบ้านเมืองของตัวเอง กล่าวคือถ้าชนะก็จะ
 ประโยชน์แก่บ้านเมืองของตัวเอง และถ้าแพ้บ้านเมืองของตัวเองก็จะ
 ได้รับความอันตราย ความรักชาติอันเดียวที่ทำให้บุรุษให้เป็นทหารกล้า
 แข็ง กองทัพของสันนิบาตชาตินั้นย่อมจะขาดสิ่งสำคัญ คือ
 ความรักชาติ หรือความรู้สึกของทหารที่จะรบเพื่อป้องกันชาติของ
 ตัว หรือเพื่อประโยชน์แก่ชาติของตัวเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น ทหารของ
 สันนิบาตชาติจะเป็นทหารดีไม่ได้ สมมติว่ารัฐบาลสยามต้องส่ง
 ทหารไปประจำสันนิบาตชาติ ๑ กองทัพ และถูกสันนิบาตชาติสั่ง
 ให้ไปรบกับประเทศอูรูกเว, กัวเตมาลา หรือตติวีเยอะไรเหล่านั้น
 เราจะมีมานะรบได้อย่างไร เพราะร้อยวันพันปีพวกเหล่านั้นก็
 ไม่ได้มาทำอะไรเรา เราจะแพ้หรือจะชนะก็ไม่มีความกระทบกระเทือน
 มาถึงชาติประเทศของเรา นอกจากจะได้รับเกียรติยศว่าเรารบเก่ง
 เท่านั้น เกียรติยศเพียงเท่านั้นจะทำให้เรากลับมาสู่ชีวิตของเราได้

ที่เดียวหรือ เราจะเก็บเอาเลือดเนื้อและชีวิตของเราไว้รับเพื่อชาติบ้านเมืองของเราโดยตรงจะมีดีกว่าหรือ ชูระอะไรจะต้องไปรับให้คนอื่น ความคิดเหล่านี้ย่อมจะมีอยู่ในหัวใจของทหารทุกคน เพราะความคิดของคนในสมัยนี้กับในสมัยกลางนั้นผิดกันมาก เราจะหากคนเป็นอศวินไปทำสงครามครูเสดอย่างในสมัยกลางไม่ได้เสียแล้ว ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่ากองทัพของสันนิบาตชาตินั้นถึงแม้จะตั้งขึ้นได้ก็เสียเงินเปล่าไม่มีประโยชน์อะไรเลย

การสร้างวิมานบนอากาศ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คิดสมบัติบ้านนี้เป็นของสนุกดี แต่ไม่สมควรคิดให้มากไปจนถึงกับว่าจะทำให้เป็นจริงเป็นจังขึ้น.

๕. อิศตวรรษภาพของแมนจูเรีย

(จากไทยใหม่ วันจันทร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔)

เราทราบกันอยู่แล้วว่า เหตุการณ์กระทบกระทั่งในระหว่างจีนกับญี่ปุ่นนั้น เกิดขึ้นด้วยปัญหาเรื่องแมนจูเรีย และการรบพุ่งในขั้นต้นก็ทำกันในแมนจูเรียก่อน แต่มาตอนหลังความยุ่งยากมาอยู่ที่เซียงไฮ้ เราพากันเอาใจใส่ในเหตุการณ์ที่เซียงไฮ้มากจนเกือบจะลืมเหตุการณ์ทางแมนจูเรีย และมีบางคนพิศวงว่าทำไมทางแมนจูเรียจึงเงียบไป

ครั้นมาเมื่อวานซืนแรกก็ได้ทราบข่าวใหม่ว่า เมื่อวันที่ ๑๘
กุมภาพันธ์นี้ เจ้าปู้ยี่ราชาธิราชองค์เก่าของจีน ได้รับประกาศตั้ง
เป็นประธานาธิบดีของแมนจูเรียจนตลอดชีวิต รัฐสภาของประชา
ธิปไตยโดยแมนจูเรียที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ ล้วนประกอบไปด้วยนายพลของ
จีนที่ได้ทำการร่วมมือกับญี่ปุ่นมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีข้อตกลงกันว่า
จะตัดความคิดต่อกับจีนให้หมดทุกทาง และจะพยายามขับไล่
อาณาภาพของรัสเซียให้ออกไปจากแมนจูเรีย

อนึ่งในวันที่ ๑๙ นี้ก็มีข่าวโทรเลขต่อมาว่า การตั้งรัฐใหม่
ของแมนจูเรียนั้น จะได้ประกาศแน่นอนเป็นทางราชการใน
วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์นี้ จางชายผู้ว่าราชการมุกเด็นจะได้เป็นอัคร
มหาเสนาบดี

ตามข่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ญี่ปุ่นมาทำธุระอยู่ทาง
เซียงไฮ้นั้น ญี่ปุ่นมิได้วางมือทางแมนจูเรียเลย ญี่ปุ่นยังทำงาน
อยู่เท่า ๆ กันทั้งสองข้างแต่เป็นงานคนละอย่าง คือทางเซียงไฮ้
เป็นงานของนักรบ ทางแมนจูเรียเป็นงานของนักการเมือง

มีเหตุอีกประการหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในเรื่องอัสสร
ภาพของแมนจูเรียนี้ไม่ใช่เป็นความคิดใหม่ แท้จริงเป็นเรื่องที่
ญี่ปุ่นได้เตรียมการมานานแล้ว ผู้ที่จำข่าวเรื่องจีนกับญี่ปุ่นได้แม่น
ยำ จะระลึกได้ว่า พอจีนกับญี่ปุ่นเกิดพิพาทกันได้เพียง ๑๒ วัน
ก็เกิดมีเงาเรื่องอัสสรภาพของแมนจูเรียโผล่ขึ้นมา กองทหาร

ญี่ปุ่นกับจีนได้เริ่มกระทบกันเมื่อคืนวันที่ ๑๘ กันยายน พอถึงวันที่ ๑ ตุลาคม ก็มีข่าวว่าแมนจูเรียทั้งประเทศได้เอาตัวออกหากจากจางไซเหลียงและไคตงรัฐบาลจีนสองแห่ง คือที่เมืองกิรินแห่งหนึ่ง และที่เมืองซิชฮาร์อีกแห่งหนึ่ง ในครั้งนั้นญี่ปุ่นแถลงว่าไม่รู้เห็นในเรื่องนี้ด้วย และได้ห้ามมิให้คนญี่ปุ่นเข้าเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องแมนจูเรีย แต่อย่างไรก็ดี พอมาวันที่ ๖ ตุลาคม ก็มีข่าวอีกว่า รัฐบาลตงซันทางเมืองกิรินนั้น ได้ประกาศตนอยู่ในความคุ้มครองของญี่ปุ่นแล้ว

มาถึงคราวนี้ญี่ปุ่นไม่ปฏิเสธเหมือนคราวก่อน เพราะที่จริงใคร ๆ ก็ทราบแล้วว่า เจ้าปู่ประธานาธิบดีตลอดชีพของแมนจูเรียน้อยอยู่ในความ อัมชอุขของญี่ปุ่น มาหลายปี ก่อนเกิดเหตุการณ์ อันนั้นคนญี่ปุ่นได้ให้อารักขาและให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าองค์นั้นเป็นอันมาก ทงนัยยอมแสดงให้เห็นว่า ญี่ปุ่นได้ตั้งเข็มที่หมายไว้แล้วอย่างไรในแมนจูเรีย

จริงทีเดียว เมื่อได้ประกาศให้แมนจูเรียเป็นอิสระขึ้นแล้ว ตามทางการญี่ปุ่นจะเอาแมนจูเรียเป็นเมืองขึ้นไม่ได้ แต่เราต้องเข้าใจว่า รัฐบาลแมนจูเรียใหม่นี้จะดำรงอยู่โดยไม่มีอำนาจของประเทศอื่นเข้ามาอุปถัมภ์ก็ไม่ได้เหมือนกัน เมื่อได้ตกลงที่จะตัดความคิดต่อกับจีน และขับไล่อำนาจของรัสเซียออกไปแล้ว ก็คงจะเหลือแต่อำนาจของญี่ปุ่นเท่านั้น ที่จะแผ่

ไพศาลอยู่ในรัฐใหม่^๕ ตามข่าวโทรเลขที่เราได้รับก็ปรากฏคำ
ประกาศของญี่ปุ่นอยู่ชัดเจนแล้วว่า ญี่ปุ่นจะไม่ยอมถอนทหาร
ออกไปจากแมนจูเรีย จนกว่าแมนจูเรียจะรักษาตัวเองได้

ดินแดนและประชาชนของรัฐใหม่ มีเนื้อที่ ๔๓๘,๘๐๐ ตาราง
กิโลเมตร มีพลเมืองราว ๒๗,๐๐๐,๐๐๐ คน การที่จีนต้องเสีย
แมนจูเรียในครั้งนี้ สำหรับจำนวนพลเมืองนั้นจีนจะไม่ต้องหวาด
หวั่น เพราะประเทศจีนในเวลานี้มีพลเมืองถึง ๔๕๐ ล้านคน ที่
หลุดไป ๒๗ ล้านนั้นไม่เป็นการกระทบกระเทือนอย่างไร

รัฐบาลใหม่ได้ตั้งเป็นประชาธิปไตย (ริบับลิก) แต่เจ้าปู่
ทรงดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตลอดชีพ ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
ปัญหาข้อนี้ นักเรียนประวัติศาสตร์จะตอบได้ทุกคน เพราะว่าตาม
ประวัติศาสตร์ในกาลที่ล่วงมาแล้ว ใครเป็นประธานาธิบดีตลอด
ชีพ คนนั้นก็มักประกาศเป็นพระราชจักราชชนกภายหลัง^๖

รัฐแมนจูเรียได้ประกาศตั้งขึ้นแล้ว ปัญหายังมีต่อไปอีกข้อ
หนึ่งว่า นานาประเทศจะยอมรับนับถืออิสรภาพของแมนจูเรีย
หรือไม่ ข้อนี้เป็นปัญหาสำคัญมาก อเมริกาประกาศแล้วว่า จะ
ไม่ยอมรับรับรอง ประเทศอื่นๆ จะทำอย่างไรยังเงี่ยงกันอยู่ อนึ่ง
ความปรากฏในข่าวโทรเลขญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๕ เดือนนี้ หนังสือ
พิมพ์เดลีเทเลกราฟในกรุงลอนดอนออกความเห็นแนะนำว่า ถ้า

๖. ค่อมมาไม่ซำกัเป็นจริงดังที่เขียนไว้.

รัฐใหม่ยอมเปิดประตูให้ยานาประเทศเข้า ไม่ติดต่อกำขายได้
สะดวกแล้ว ก็เป็นโอกาสที่จะให้ประเทศทั้งหลายรับรองอิสสร
ภาพของแมนจูเรียได้โดยง่าย

ปัญหาเรื่องรับรองอิสสรภาพของแมนจูเรียนี้แหละ เป็น
เรื่องที่กลืนไม่เข้าและคายไม่ออก เป็นปัญหาที่เราจะต้องคอยดู
ความเฉลียวฉลาดของมุขมนตรีในยุโรปว่า จะวินิจฉัยตกลง
อย่างไร ข้อยากนั้นคือว่า ถ้าไม่มีใครรับรองอิสสรภาพรัฐใหม่
นี้เลยแล้ว ตามกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐใหม่จะตั้งเป็นรัฐ
อยู่ไม่ได้ ประธานาธิบดีหรือราชาริราชในภายหน้าของรัฐใหม่
ก็คงจะต้องอยู่ในความอุปถัมภ์ของญี่ปุ่นเรื่อยไป ถ้าหากนานา
ประเทศไม่ยอมยกให้เป็นดังนั้น ก็จะต้องรับรองอิสสรภาพของ
รัฐใหม่เสีย แต่ใครเล่าจะตั้งต้นรับรอง ประเทศไหนเข้ามา
รับรอง ประเทศนั้นจะต้องสัญญาติดมิตรกับจีน เพราะจีนยอม
ถือว่าดินแดนอันนี้เป็นของตัว และการประกาศอิสสรภาพครั้งนี้
นัยนี้ตาของจีนย่อมแลเห็นเป็นการกบฏ ประเทศไหนเข้ารับรอง
ประเทศนั้นจะได้ชื่อว่าช่วยสนับสนุนการกบฏต่อจีน และช่วย
เหลือให้การกระทำของญี่ปุ่นเป็นผลดีขึ้น ใครเล่าจะกล้าแสดง
ตนเข้าข้างญี่ปุ่นในเวลานี้ ในขณะที่สันนิบาตชาติกำลังเรียก
ประชุมใหญ่ สำหรับจะวินิจฉัยให้ความรับผิดชอบในเรื่องยุ่งยาก
นี้ตกอยู่กับญี่ปุ่น

เนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาที่ว่าควรรับรองรัฐบาล
ใหม่ของแมนจูเรียหรือไม่ควรดังนี้ จึงเป็นปัญหาข้อสอบไล่ที่
ยากที่สุดในวิชาการเมือง และอาจจะตอบผิดถึงสอบตกได้ง่าย ๆ
ใครจะตอบว่าอะไร เราจะต้องคอยดูกันต่อไป.

๒. สงท่ายจีนจะได้ ตี

(จากไทยใหม่ วันพุธที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔)

จีนกับญี่ปุ่นได้เริ่มลงมือรบกัน เป็นสงครามใหญ่ขึ้นแล้ว
ก่อนหน้าที่จะรบกัน ผู้แทนรัฐบาลจีนได้แถลงในที่ประชุมกรรม
สภาที่สภาของสันนิบาตชาติว่า ญี่ปุ่นเตรียมทหารไว้ถึงแสน
คนแล้ว ขอให้สันนิบาตชาติช่วยเร็วเข้าเถิด

ถ้าหากทางญี่ปุ่นมีทหารถึงแสนจริง ก็เป็นการแน่นอนว่าทาง
จีนจะต้องมีราวสองแสน และถ้าจะไม่เรียกการรบครั้งนี้ว่า " สง
คราม " แล้ว เราก็ไม่รู้จะเรียกว่าอะไร

กรรมการโต้สวน กำลังเดินทางกินอากาศทะเลอยู่ในมหา
สมุทรแปซิฟิก เรือประธานาธิบดีคูลิดจ์ซึ่งเป็นเรือยachtsmanของท่าน
คณะกรรมการ ฟังจะได้ล่องลอยมาได้ครึ่งทาง ถึงฮอนโนลูลู
เมื่อวันที่ ๑๘ นี้เอง ทางเจนิวาอะอะเรียกประชุมพิเศษของสันนิ
บาตชาติ มหาประเทศทั้งหลายยังไม่กล้าวินิจฉัยเด็ดขาดว่าจีน

หรือญี่ปุ่นเป็นผู้ผิด อัครมหาเสนาบดีอังกฤษแถลงต่อรัฐสภาว่า
 ยังไม่รู้เหมือนกัน จะต้องให้สันนิบาตชาติเป็นผู้วินิจฉัย สัน-
 ตปาปากรุงโรม กำลังเริ่มจุดเทียนไข สวดอ้อนวอนให้พระเจ้าช่วย
 ป้องกันมหาสงคราม แต่ในเซียงไฮ้เองกำลังเต็มไปด้วยหมอก
 คว้นแห่งดินระเบิด บ้านนี้จะพินาศกันลงไปสักเท่าไรแล้วก็ไม่รู้

สงครามจีนกับญี่ปุ่นจะกลายเป็นสงครามโลกหรือไม่ ประ-
 เทศใดจะเข้าข้างไหน ถ้าใครกล้าทายในเวลานี้ ผู้ทายนั้นก็โง่เต็ม
 ที่ อันที่จริงยังไม่มีใครจะทายได้ เพราะเหตุอย่างเดียวกันคือว่า ถึง
 มหาประเทศต่าง ๆ เอง เขาก็ยังไม่ทราบว่าเขาจะเข้าข้างไหนหรือ
 จะทำอะไรเหมือนกัน เราจีนหายไปก็ผิดเปล่า

ปัญหาที่น่าสงสัยก็คือตั้งแต่ต้นกรณพิพาทเรื่องนี้ ญี่ปุ่นก็
 ได้รุกเข้าไปทางแมนจูเรีย และญี่ปุ่นก็ได้หลักฐานที่มั่นในแมนจู
 เรียมากอยู่แล้ว เหตุไรจึงมาทำขงขันที่เซียงไฮ้แล้ว บางเสียงกล่าว
 ว่า การที่ญี่ปุ่นยกทหารมาที่เซียงไฮ้นั้นเป็นการผิด เพราะจะทำให้
 ให้ญี่ปุ่นเกิดขัดใจกับนานาประเทศ ฝ่ายญี่ปุ่นอ้างว่าการที่ยก
 ทหารมาเซียงไฮ้ก็เพื่อป้องกันรักษาเขตต์ที่เช่า แน่่อนทีเดียว
 ข้ออ้างอันนี้ไม่มีใครเชื่อ เพราะถ้าญี่ปุ่นขนทหารตั้งแสนคนมา
 สำหรับป้องกันเขตต์ที่เช่าทำฝามือเดียวเช่นนั้นแล้ว ก็แปลว่า
 ญี่ปุ่นขงขันจับตักแดน

ก็ถ้าเช่นนั้น เหตุไรญี่ปุ่นจึงขนทหารขันที่เซียงไฮ้เป็นจำนวน

มากมาย บัญชีข้อนี้ข้าพเจ้าได้ใคร่ครวญหาคำตอบมานานแล้ว
 ทั้งได้คอยฟังตามองดูความเห็นต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ ก็ยังไม่
 พบคำอธิบายที่พอใจ หนังสือพิมพ์บางกอกเดลิเมล์ (ภาษาอังกฤษ)
 เขียนบทนำให้คำอธิบายไว้ว่า การกระทำของญี่ปุ่นทางเชียงไฮ้
 บางทีจะเป็นแต่หมอกควันที่จะไต่เป็นฉากกำบังเหตุการณ์ในแมน
 จูเรีย คำอธิบายอันนี้ก็นับว่าคมคายอยู่ แต่ผู้เขียนเองก็ออกตัว
 ไว้ว่าไม่สู้แน่ใจนัก ข้าพเจ้าได้ลองพิเคราะห์ดู ก็ไม่สู้แน่ใจว่าจะ
 เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน การที่เราไม่แน่ใจก็เพราะเรื่องเหล่านี้เป็น
 เรื่องไม่แน่ทางนั้น แต่ข้าพเจ้าก็อยากจะเอาเหตุการณ์มาจับต้น
 ชนปลาย ทำคำอธิบายของข้าพเจ้าไว้บ้าง ดังต่อไปนี้

ในกรณีพิพาทครั้งนี้ ญี่ปุ่นจะต้องการหาทางป้องกันมิให้เป็น
 สឹกใหญ่ เพราะถ้าเป็นสឹกใหญ่ขึ้น ญี่ปุ่นจะไม่รบแต่เพียงกับจีน
 เท่านั้น ญี่ปุ่นอาจต้องรบกับชาติอื่น ๆ ด้วย อนึ่งย่อมเป็นการ
 แน่่อนว่า ชาติฝรั่ง (นอกจากรัสเซีย) ที่จะมาช่วยจีนนั้น ถึง
 อยากรู้ก็ต้องใช้เมืองเชียงไฮ้เป็นฐานทัพ ถ้าไม่ใช้เชียงไฮ้จะ
 ไปใช้ที่ไหน ระยะทางระหว่างเชียงไฮ้กับเกาะญี่ปุ่นก็เพียง ๕๐๐
 ไมล์ และยิ่งกว่านั้น ระยะทางจากเมืองเชียงไฮ้ไปเกาะไต้หวัน
 (ฟอโมซา) ของญี่ปุ่นก็เพียง ๔๐๐ ไมล์เท่านั้นเอง ถ้าญี่ปุ่นไป
 มั่ววุ่นอยู่ทางแมนจูเรีย ปล่อยให้ฝรั่งเข้ากับจีน และมาตั้งฐานทัพ
 ที่เมืองเชียงไฮ้เข้าแล้ว ถึงเกาะญี่ปุ่นจะไม่เป็นอันตรายก็ต้องเป็น

ห้วงเกาะไต้หวัน ฉะนั้นเชิงไฮจึงเป็นที่สำคัญที่ญี่ปุ่นจะต้องเอากำลังมาทุ่มเทเข้าไว้ตั้งแสน การที่ญี่ปุ่นขนทหารมาไว้ที่เชิงไฮมากมาขนาดนั้น ไม่ใช่เป็นการคิดผิด

แต่ตามข่าวโทรเลขที่เราได้รับมาใหม่ มีข้อความว่าญี่ปุ่นกำลังและเต็มไปทางซัวเถา ซึ่งเราจะเข้าใจอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากว่าญี่ปุ่นคงใจจะพึงซัวเถาเป็นฐานที่พ้ออีกแห่งหนึ่ง อาจมีผู้ตั้งปัญหาถามอีกว่า จะมาตั้งที่ซัวเถาทำไม ขอนตอบได้ง่ายเหลือเกิน คือว่าถ้าญี่ปุ่นตั้งฐานที่พ้อซัวเถาได้แล้ว จะทำให้ฝรั่งต้องยังตรงในการที่จะเข้าช่วยจีนรบกับญี่ปุ่น เพราะว่าถ้าญี่ปุ่นมีฐานที่พ้อซัวเถาแล้ว ก็จะขัดขวางทำให้เป็นการยากลำบากแก่ประเทศในยุโรปที่จะส่งทหารไปช่วยจีน เท่ากับจะปิดประตูเสียทีเดียว อีกประการหนึ่งเดา ซัวเถากับฟิลิปปินอยู่ใกล้ๆ กัน ถ้าอเมริกาจะช่วยจีนก็จะต้องห่วงฟิลิปปิน

สภาพการณ์ระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะลงเอยอย่างไร ดูเหมือนจะทำนายได้ง่าย คือต่างฝ่ายต่างก็จะเลิกกันไปเอง แต่อย่างไรก็ดี ในที่สุดผลดีก็จะตกอยู่แก่จีน คือถึงจีนจะแพ้หรือจะชนะในสงครามคราวนี้ก็ตาม และถึงแม้จะต้องเสียแมนจูเรียไปก็ตาม เมื่อสงครามกับญี่ปุ่นเสร็จสิ้นลงเมื่อใด ประเทศจีนจะเป็นสามัคคีกันได้อย่างน้อยก็พ้องหนึ่ง เพราะการที่ต้องรบกับญี่ปุ่นครั้งนี้ เป็นเครื่องเชื่อมหัวใจสแมนไมตรีระหว่างมุขบุรุษของจีน

ให้กลมเกลียวกัน ทำให้เป็นที่แน่ใจว่า เมื่อเสร็จสงครามครั้งนี้
แล้ว จีนจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และคงอยู่ด้วยกันโดย
สันติสุขไปนาน.

๗. โลกเปลี่ยนรูป

(จากไทยใหม่ วันพุธที่ ๓๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๕)

คำนำ

เศรษฐกิจ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเศรษฐกิจตกต่ำนั้น
เป็นภัยอันร้ายแรง และกระทบกระเทือนถึงบุคคลทุกชั้นและทุก
คน ไม่แต่ในประเทศใดประเทศหนึ่ง, เศรษฐกิจย่อมมีไปถึงทุกๆ
ประเทศทั่วโลก เศรษฐกิจอันนี้จะขัดขวางไปสักเพียงไร และ
จะสุดสิ้นลงด้วยอาการอย่างไร เป็นปัญหาที่ยังไม่มีใครสามารถ
จะตอบได้ ข้อความที่ข้าพเจ้าเขียนต่อไปนี้ก็ไม่ใช่ทำนายว่าจะ
เป็นคำตอบอย่างดีและถูกต้อง เป็นแต่ทำขึ้นด้วยความไตร่ตรอง
หาเหตุผล โดยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นเครื่องปลอบใจประชาชน
ให้ได้รับความอบอุ่น และมองเห็นทางดำเนิน ในสมัยแห่งความตก
ต่ำของเศรษฐกิจ

ดูเหมือนว่า ตั้งแต่โลกได้ตั้งขึ้นเป็นโลกมา ยังไม่มีปัญหา
เรื่องใดจะสำคัญเท่าปัญหาเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำในเวลานี้ ทั้ง
นักปราชญ์ นักวิทยาศาสตร์ และนักการเมืองต่างพากันค้นคว้าหา
เหตุว่า เศรษฐกิจขึ้นเกิดขึ้นด้วยเหตุอะไร ทุกประเทศต่างพากัน
หาทางระงับ, หาทางต่อสู้, แต่มาจนถึงบัดนี้ เราก็ยังสู้ไม่ได้
เศรษฐกิจยังไม่ระงับไป ฐานะของโลกยังไม่กลับดีขึ้น ความตก
ต่ำของเศรษฐกิจนับวันแต่ที่จะตกต่ำมากลงทุกที ความสามารถ
ของมนุษย์ที่อยู่ในเวลานี้ได้ใช้กันจนสุดสิ้นแล้ว แต่ก็ไม่มี
ทางจะกลับฟื้นขึ้นมาได้

การที่เราสู้เศรษฐกิจไม่ไหว และการที่เราจะระงับเศรษฐกิจ
ลงไม่ได้นั้น ก็เพราะเหตุอย่างเดียวกัน คือ เราค้นหามูลเหตุของ
เศรษฐกิจยังไม่พบ นักปราชญ์ในทางเศรษฐกิจพยายามยกเหตุ
กันต่าง ๆ นานา ข้อแรกก็คือโทษมหาสงครามที่ทำให้คนจนลง
ข้อที่ ๒ โทษฝรั่งเศสว่าเอาทองไปเก็บเสียผู้เดียว ไม่ขยายออก
มาให้ได้จับจ่ายแพร่หลายกันไปทั่วโลก ข้อที่ ๓ ก็คือ โทษประ
เทศจันท์ว่ารบพุ่งกันไม่หยุดหย่อน ข้อที่ ๔ คือโทษสหประชา
อเมริกาว่าพยายามปิดสินค้าของนานาประเทศ โดยหวังที่จะยก
สินค้าของตนฝ่ายเดียว และยังมีเหตุอะไร ๆ อีกหลายอย่างที่

กล่าวอ้างกัน ถ้าเหตุที่อ้างกันนั้นเป็นเหตุอันถูกต้องแท้จริงแล้ว
 ป่านนี้เราก็คงจะระงับเศรษฐกิจได้แล้ว เพราะหลักในทางพระ
 พุทธศาสนาคือ หลักในทางศาสนาอื่นหรือในวิชาการใด ๆ ก็ดี
 ย่อมเป็นหลักที่ตรงกันอยู่ว่า ทุก ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นย่อมจะมีเหตุและ
 เมื่อเราค้นเอาเหตุได้แล้ว ระงับเหตุนั้นเสีย สิ่งที่ยังเกิดขึ้นนั้น
 ก็ย่อมจะระงับไป เศรษฐกิจได้ตั้งต้นขึ้นมาแล้ว และเราก็
 พยายามกันทุก ๆ ประการที่จะระงับ ก็ยังไม่สามารถที่จะระงับไป
 ได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุที่เรายังคงค้นหาเหตุอันแท้จริงไม่ได้นั่นเอง
 เป็นการถูกต้องแล้วหรือ ที่เราจะโทษมหาสงครามว่าเป็น
 มูลเหตุเศรษฐกิจในเวลา ถ้าหากว่ามหาสงครามเป็นมูลเหตุของ
 เศรษฐกิจจริง ทำไมเศรษฐกิจไม่บังเกิดขึ้นเสียตั้งแต่เมื่อเสร็จ
 มหาสงคราม ความจริงกลับตรงกันข้าม คือเมื่อเสร็จมหาสงคราม
 แล้ว โลกกลับตั้งตัวรุ่งโรจน์ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ประเทศที่ต้องอับจน
 ลงในการสงครามจนเกือบจะล้มละลาย เช่นออสเตรียกับฮังการี
 ก็กลับตั้งตัวขึ้นได้ ฝรั่งเศสเองก็จวนเจียนที่จะล้มละลาย ก็กลับ
 มั่งมีขึ้น ส่วนประเทศเยอรมนีเมื่อเสร็จการสงครามแล้วราคา
 เงินก็ตกต่ำไป จนต้องเลิกพิมพ์เงินเก่าและใช้เงินใหม่ ถึงกระนั้น
 โลกก็ยังมิได้รับผลแห่งเศรษฐกิจ มหาสงครามได้เลิกแล้วมาถึง
 ๑๔ ปี เศรษฐกิจเพิ่งจะเกิดขึ้นในเวลา ถ้าจะโทษว่ามหาสงคราม
 เป็นเหตุแห่งเศรษฐกิจแล้ว ก็ดูเหตุกับผลจะห่างไกลกันมาก

สักหน่อย

การโทษฝรั่งเศสว่าเอาทองไปเก็บไว้ก็ดี โทษอเมริกาว่ากั้น
ทางสินค้าของประเทศอื่นก็ดี คุณก็ยังไม่มีเหตุผลสมควรนัก สมมติ
ว่าถ้าฝรั่งเศสขายทองของตนออกมาให้นานาชาติ หรืออเมริกา
เลิกเก็บค่านสินค้าของนานาชาติ เศรษฐกิจครั้งนั้นจะสงบลงหรือ
ไม่ ก็ต้องตอบว่ายังไม่สงบอยู่นั่นเอง เพราะเพียงแต่กำลังแรงของ
ฝรั่งเศสและอเมริกาเท่านั้น จะไปต้านทานโลกทั้งโลกอย่างไรได้

ส่วนที่โทษว่าเมืองจีนรบกันนั้นคุณจะไม่มึนเลย เพราะการ
รบพุ่งในเมืองจีนนั้น ก็มีมาเรื่อยแต่ไหนแต่ไร เหตุไรเศรษฐกิจ
จึงเพิ่งจะมาตกต่ำลงในเวลานี้ และถ้าหากว่าเมืองจีนเลิกรบกัน
เศรษฐกิจของโลก หรืออย่างน้อยในทวีปเอเชียจะระงับไปได้
หรือ ก็เปล่าทั้งนั้น

ข้อสำคัญนั้นคือว่า เศรษฐกิจในครั้งนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะ
ในประเทศใดประเทศหนึ่ง เศรษฐกิจเกิดขึ้นแก่ประเทศทุก ๆ
ประเทศและเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน เป็นอันว่าจะโทษใครผู้ใดผู้หนึ่ง
โดยเฉพาะหาได้ไม่ และก็เมื่อเป็นเช่นนั้นเศรษฐกิจจะเกิดขึ้น
ด้วยเหตุใด ตามความเห็นของข้าพเจ้าว่า เหตุที่ทำให้บังเกิด
เศรษฐกิจในครั้งนั้นไม่ใช่เหตุเล็กน้อย ละเพาะบ้านเมือง ละเพาะ
บุคคล หรือเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่ง แท้จริงเป็นเหตุ
สำคัญของโลก กล่าวคือถึงคราวที่โลกจะต้องเปลี่ยนรูปแบบไป

ความจริงในทางวิทยาศาสตร์และวิชาการทั้งหลาย ได้ก้าว

หน้าไปอย่างมากมาย ในสมัยตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๐๐ มา ชรรษ
ชาติย่อมจะต้องมีขีดกัน ซึ่งโลกจะก้าวเลยไปไม่ได้ ทางเจริญ
และทางเสื่อมย่อมจะต้องมีอยู่เป็นคู่กัน ในสมัยหนึ่งโลกย่อมจะ
เจริญขึ้นทางหนึ่ง และเสื่อมลงทางหนึ่ง ครั้นทางที่เจริญนั้นชน
ไปถึงขีดที่สุดแล้ว ก็ต้องวกกลับลงมาสู่ความเสื่อม และทางที่
เสื่อมอยู่นั้นก็กลับเจริญขึ้น เศรษฐกิจในครั้งนี้อาจเป็นภัยอย่าง
ร้ายแรง หรืออาจจะไม่เป็นภัยก็ได้ สุดแล้วแต่มนุษยจะยอมรับ
ความเปลี่ยนแปลงของโลกได้เพียงไร สงครามก็ดี เศรษฐกิจก็ดี
ถึงแม้จะมีมากเพียงไร ก็ไม่ใช่จะทำให้โลกพินาศลง เป็นแต่จะ
ทำให้โลกเปลี่ยนโฉมหน้า เปลี่ยนรูปร่างไปเท่านั้น ถ้าหากเรามี
ความมานะที่จะรับ ความเปลี่ยนแปลง ของโลกได้โดย ชันตาแล้ว
เราก็ไม่จำเป็นต้องกลัวเกรงเศรษฐกิจเลย

ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้รวมใจความว่า เราจะเสียเวลาเปล่า
ที่จะมัวไปค้นคว้า เหตุของเศรษฐกิจนั้นคืออะไร ทางดีที่สุด เรา
ควรจะถือเสียว่า ถึงเวลาแล้วที่โลกจะต้องเปลี่ยนรูปไป และชีวิต
ของมนุษย์ทุกๆ คนก็จะต้องเปลี่ยนไปด้วย ความเปลี่ยนแปลง
จะมีขึ้นได้อย่างไร และผลที่เราจะได้จะดีร้ายอย่างไร ข้าพเจ้าจะ
ได้พยายามบรรยายต่อไปในบทหลัง.

บทที่ ๒

เมื่อวันที่ ๑๗ เดือนหน้าพระเจ้าได้พรรณนาถึงมูลเหตุแห่งการที่
เศรษฐกิจตกต่ำ ว่ามูลเหตุอันสำคัญนั้นอยู่ที่ว่า ถึงเวลาแล้วที่
โลกจะต้องเปลี่ยนรูปไป และสิ่งที่เราเรียกว่าเศรษฐกิจในเวลา
นี้ อาจไม่เป็นภัยแก่เราเลยก็ได้ ถ้าหากว่าเราอมรับความเปลี่ยนแปลง
ของโลก

เมื่อพูดไปตามจริงแล้ว ในโลกสมัยใหม่นี้มนุษย์เราอดเก่ง
กับธรรมชาติมากเกินไป และเราประพฤติดนฝ่ายธรรมชาติ
อยู่ทุกเวลา ธรรมชาติสร้างกลางวันไว้ให้เราเดิน สร้างกลางคืน
ไว้ให้เราหลับ แต่เราก็ไม่ปฏิบัติตามนั้น เราหลับนอนกลางวัน
และเที่ยวกลางคืน ธรรมชาติสร้างน้ำมาให้เราดื่ม แต่เราก็ไม่พอ
ใจ ต้องดื่มเหล้า ธรรมชาติสร้างเท้ามาให้เราเดิน เดียวนี้เราก็ไม่
เดิน เราใช้รถ ชั้นเดิมในขณะที่ฐานะของเรายังต่ำ เราก็นั่งรถราง
ได้ แต่พอสูงขึ้นไปหน่อย เราก็นั่งรถยนต์ สำหรับในเมืองเรา
ธรรมชาติได้สร้างข้าวไว้ให้เป็นอาหารอันประเสริฐ แต่พวกเรา
บางคนต้องกินขนมปัง ต้องรับประทานอาหารในโฮเต็ลฝรั่ง แล้ว
ถึงเต็นท์ดื่มแชมเปญอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง อาเลกซาน
เดอร์มหาราช หรือซาร์ หรือนโปเลียน ไม่เคยมีรถยนต์หรือรถไฟ
ดีเซลใช้ เขาก็สามารถทำงานใหญ่หลวงเดินทัพข้ามประเทศข้าม

ทวีปจากยุโรปมาอินเดีย สมัยนั้นเรามุ่งรย่นตัวอย่างดีมีรถไฟชนิดดีเชลก็ไม่เห็นว่าจะทำอะไรให้ดีวิเศษขึ้นไปกว่าพวกนั้น ทุกๆ อย่างที่เราทำกันในโลกสมัยใหม่นี้ ล้วนแต่เป็นเครื่องประกอบแต่งให้เกินหน้าชนชาติหรือฝ่าฝืนชนชาติมากเกินไป จึงถึงเวลาที่ชนชาติจะต้องสอนให้เรารู้สึกประพฤติดัวให้ถูกต้องตรงตามชนชาติเสียบ้าง เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแก่พวกเรานั้นจะมีมากเพียงไร ในขั้นต้นเราพอจะตอบได้ว่า เราจะหาเงินได้น้อยกว่าแต่ก่อน เราจะต้องงดการเที่ยวกลางคืน เพื่อใช้กลางคืนเป็นเวลาพักผ่อน ตามบัญญัติของชนชาติ เราจะต้องพักการใช้รถยนต์และต้องเดินเสียบ้าง เพื่อใช้เท้าของเราที่ชนชาติสร้างมา เราจะต้องหยุดดื่มสุรา และหันมาดื่มน้ำแก๊ระหาย เพื่อดำเนินตามหลักชนชาติ เราจะต้องหยุดการรับประทานอาหารในไฮเตลฝรั่ง หันมารับประทานเข้าแกงน้ำพริกอันเป็นสมบัติที่ชนชาติได้ให้ไว้แก่เราที่เกิดมาเป็นคนไทย เราจะต้องเลิกเช่าบ้านที่ใหญ่โตงดงาม ไปอยู่บ้านเล็กๆ พอดำเนินชีวิตไปได้ รวมใจความว่าถึงเวลาที่ชนชาติจะบังคับให้เราต้องประหยัด หยุดการหรูหราโอ้อวด หรืออย่างน้อยก็พักไว้ชั่วคราว เป็นปัญหาเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำ ถึงแม้จะเป็นปัญหาสำคัญที่นักเศรษฐกิจยังไม่เห็นหนทางว่าจะระงับไปได้ อย่างไรก็ตามก็ดี เราพึงจำไว้ว่า สิ่งใดเกิดขึ้นมาได้ สิ่งนั้นย่อมดับไปได้ ไม่มีสิ่งใดจะยั่งยืนอยู่ในโลกจนตลอดกาล

สมดังพุทธวจนะที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นย่อมมีความดับ
ไปเป็นธรรมดา เสรมฐกัณฑ์เกิดขึ้นแล้ว ถึงอย่างไรมันก็ต้องดับ
ไปวันหนึ่ง เมื่อไม่มีใครดับได้ มันก็จะดับไปเอง

ในเรื่องเสรมฐกัณฑ์นี้ เรามั่นทนทางอยู่ ๒ ทางที่จะต้องสู้ และ
ใน ๒ ทางนี้ เราจะต้องทำไปพร้อม ๆ กัน ทางหนึ่งเราพยายาม
ต่อสู้ โดยปลุกความขยันขันแข็งและทำงานให้มากขึ้น ละทิ้ง
ความเกียจคร้านการนอนสบายเสีงหัวครว แต่การสู้เสรมฐกัณฑ์ก็
เหมือนสู้ศึกสงครามซึ่งเราต้องรู้จักทางหนีที่ได้ สมควรจะรุกก็
ต้องรุก สมควรจะถอยก็ต้องถอย ในการสู้เสรมฐกัณฑ์เราจะ
ต้องรุกและต้องถอยในเวลาเดียวกัน เราต้องรุกโดยการทำงาน
ให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เราเคยทำ และต้องถอยโดยการประหัด ลด
หย่อน ความฟุ้ง เพ้อขี้เพียวเครว และความหรุหรว ไอ้โงทงทั้งหลาย
การประหัดและการลดหย่อนผ่อนปรนเหล่านี้ จะไม่ทำให้เรา
ถึงแก่ความตาย ตรงกันข้ามบางที่จะทำให้เราเป็นสุขสงบใจกว่า
เมื่อครั้งที่เรายังไอ้โงทงอยู่เสีงด้วยซ้ำ

ทุก ๆ คนต้องลดฐานะของตัวเอง แม้แต่สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
ไม่ว่าในประเทศใด ก็ต้องลดฐานะของพระองค์ลง ไม่เป็นสิ่งที่
นำอับอายขายหน้าอะไรเลยในการที่เราจะไม่ไปเที่ยวเตรวเสีงสนุกกัน
เหมือนแต่ก่อน ไม่เป็นการอับยศอดสูอย่างที่เราจะเลิกใช้รัถ
ยนต์และลงเดินด้วยเท้า หรือใช้ยวดยานชนิดอนที่ถูกราคากว่านั้น

รวมใจความที่ข้าพเจ้าประสงค์จะกล่าวให้แลเห็น ในบทนี้^๕ คือเศรษฐกิจมิใช่ภัยพิบัติ มิใช่ภัยที่จะทำให้คนถึงตาย โดยเฉพาะในเมืองไทยเรายังไม่น่าจะอดตายกัน เพราะถึงอย่างไรเราก็ยังหาเข้ากันได้ ขออย่างเดี๋ยวดแต่อย่าให้เราใจร้อนวิ่งไปหาความตายเข้าก่อนเท่านั้น ผลเศรษฐกิจก็คือโลกจะต้องเปลี่ยนรูปไปบ้าง ความหรุหราวโโงงต่างๆ จะต้องน้อยลงไปบ้าง ทุกๆ คนจะต้องประหยัดใช้เงินแต่เมื่อจำเป็นต้องใช้และจะต้องไม่อวดเก่งกับธรรมชาติ หรือทำอะไรให้ฝ่าฝืนธรรมชาติมากเกินไป ผลของเศรษฐกิจจะมีเพียงเท่านั้น ขอให้ผู้อ่านโปรดจำไว้ให้ได้ว่า ผลของเศรษฐกิจ ก็จะทำให้รูปโฉมของโลกเปลี่ยนจากความอึกทึกครึกโครมลงมาเป็นความสงบสงัดเพียงชั่วคราว ถ้าหากว่าเราจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงของโลกในเรื่องนี้โดยเต็มใจแล้ว เราก็ไม่จำเป็นต้องกลัวเศรษฐกิจเลย.

๘. จีนกับญี่ปุ่นจะสงบหรือ

(จากไทยใหม่ วันจันทร์ที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

ญี่ปุ่นร้องไห้จนตอไปยี่สิบกิโลเมตร บัดนี้จีนก็ตอไป
แล้ว ปัญหาจึงมีว่าการสงครามในระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะสงบไป
หรือไม่

ข่าวโทรเลขทรานซอเซียนเมื่อวันที่ ๒ เดือนนี้ว่า การทจ
 ถอยทัพครั้งนกระทำความตั้นตั้นใหม่ ขน ในกรุงเบอร์ลิน เป็นอัน
 มาก หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในกรุงเบอร์ลินได้เขียนบทนำวิเคราะห์
 เรื่องถอยทัพของจีนโดยพิสดาร หนังสือพิมพ์เบลิเนอร์ตาเกบลิคต์
 เขียนบทนำตอนหนึ่งว่า "จีนได้เลือกเวลาถอยทัพเหมาะสมที่สุด
 ในเวลานี้จีนก็ยังไม่แพ้ และญี่ปุ่นก็ยังมิได้ทำการโจมตีอย่าง
 ขนาดใหญ่ การรบยังจะมีอีกต่อไป และความบีบเคียดยังมี
 อีกมาก มีคนหวังกันว่า เหตุการณ์ในเมืองเซียงไฮ้อาจจะสงบลง
 ได้โดยเร็ว ขอนอาจเป็นได้ ถ้าหากญี่ปุ่นมั่นคงต่อถอยทัพ การ
 ที่จีนต้องถอยทัพนั้น ต้องเป็นเหตุผลในทางยุทธวิธีเป็นแน่นอน
 แต่การทจถอยไปทันทีทันใดโดยไม่ระรอกนั้น ต้องนับว่า
 เป็นความฉลาดอย่างมาก เวลานี้ใครจะโทษจีนไม่ได้ เพราะจีน
 ได้พยายามจนสุดสามารถที่จะป้องกันประเทศของตน เป็นขอ
 ที่สันนิบาตชาติจะต้องจดจำไว้"

หนังสือพิมพ์โบเออร์เสนไซตุง เขียนเรื่องนี้ว่า "ในขณะ
 นี้ถึงเวลาทจจะต้องรำลึกถึงการรวบรวมให้เป็นปึกแผ่นอันเดียว
 กัน อันตรายที่นับว่าสำคัญก็คือ อานภาพของพวกบอลเชวิค
 และในเวลาทจรัฐบาลนานกิงก็ได้ตกลงใจที่จะเริ่มความสัมพันธ์ทาง
 ทูตที่ได้เด็ดขาดกันมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๒๕ นั้นขึ้นใหม่ ถ้าหาก
 ว่าจีนกับรัสเซียประสมประสานกันเข้าเมื่อไรแล้วก็จะเป็อันตราย

แก่โลก”

จริงทีเดียว ถ้างั้นกับรัสเซียบรรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว
เข้าแล้ว ก็น่ากลัวจะเกิดอันตรายแก่โลกมาก แต่บางทีจะยังไม่
ถึงเวลาที่จะพิจารณาถึงเรื่องนี้ ข้อที่ควรพิจารณาในเวลานี้ ก็ว่า
สงครามจีนกับญี่ปุ่นในคราวนี้จะสงบหรือไม่

เรื่องที่สำคัญก็คือ จีนมาเกิดแตกกันขึ้นเอง ดังที่ปรากฏ
ในข่าวโทรเลขเรื่องข้อพิพาทระหว่างกองทัพที่ ๑๕ กับกองทัพ
ของเจียงไคเช็ค การที่กองทัพทั้งสองนั้นว่าทักกันนั้น ไม่ใช่เพราะ
เหตุที่เกิดขึ้นในการรบครั้งนี้ กองทัพทั้งสองนี้เป็นของคณะกรรมการ
เมืองคนละฝ่าย เมื่อเอามาทำการร่วมกันอยู่ในแนวรบอันเดียว
กัน ก็ย่อมจะมีการชงัดกันขึ้นเป็นธรรมดา ฝ่ายทหารกองทัพ
ที่ ๑๕ อ้างว่า การที่ต้องถอยเพราะความผิดของทหารเจียงไคเช็คที่
ไม่ต่อสู้โต้หน้าญี่ปุ่นเสียทันทีในเวลาส่งทหารจีนบุก กองทัพญี่ปุ่น
จึงสามารถตีจนให้ต้องถอย ทางจีนเองก็ประกาศว่า ที่ถอยไปก็
เพื่อหาที่มั่นใหม่ การที่เป็นดังนี้จะทำให้ญี่ปุ่นอ้างได้ว่า การที่จีน
ถอยนั้น ถอยเพราะเจียงยุคซุ เมื่อจีนไม่ได้ถอยด้วยความสมัคร
แล้ว จีนก็อาจจะกลับรุกเข้ามาอีกได้ ญี่ปุ่นอาจอ้างเหตุอันนั้นแล้ว
รุกตามไป การรบก็เป็นอันสงบไม่ได้อยู่นั่นเอง

คราวนี้สมมติว่าญี่ปุ่นจะไม่ติดตาม คงหยุดการรบไว้ แต่
ญี่ปุ่นก็ส่งคำขอใหม่ไปยังจีนเหมือนหนึ่งว่าญี่ปุ่นเป็นผู้ชนะ คำ

ขอใหม่ของญี่ปุ่นนั้นก็คงจะมีข้อสำคัญอยู่อย่างหนึ่ง ว่าให้เงินปราบ
การบอยคอตและการแอนตี้ญี่ปุ่นให้หมด ใครจะปราบการชนิด
นี้ลงได้ ถึงแม้รัฐบาลจีนจะสมัครทำสักเพียงไร ก็เป็นการเหลือ
วิสัยที่จะห้ามมิให้คนจีนแสดงความเกลียดชังญี่ปุ่น ในเมื่อได้
เกิดรบราฆ่าฟันกันล้มตายเป็นอันมากดังนี้ เมื่อจีนไม่ยอมรับ
ปฏิบัติในข้อนี้ หรือยอมรับแล้วแต่ปฏิบัติไปไม่ได้ ญี่ปุ่นก็คงจะ
ขอมถอนทหารกลับไปหรือไม่ ยังเป็นปัญหา

ถึงแม้เราจะยอมสมมติให้สันนิบาตชาติเป็นเทวดา สามารถ
สงบเหตุการณ์ทางเซี่ยงไฮ้ได้ ก็ยังมีเหตุการณ์ทางแมนจูเรียอยู่
อีกที่นับว่าเป็นเรื่องใหญ่จะทำให้สงบกันลงไปได้อย่างไร ก็ยัง
มองไม่เห็นเลย

เหตุการณ์เรื่องจีนกับญี่ปุ่น ยังจะสงบลงไปในทันที ทันใดไม่
ได้ สันนิบาตชาติหรือใคร ๆ ก็ไม่สามารถจะทำให้สงบได้ด้วยวิธี
ดัดแต่ง (Artificial) จีนกับญี่ปุ่นยังจะต้องพิพาทกันไปอีกนาน
การที่ใครจะชนะนั้นเป็นปัญหาที่ยังตอบกันไม่ได้ และแม้จะ
ตายเดาก็ไม่ได้เหมือนกัน เราปรารถนาอย่างเดี๋ยวดังนี้ให้มี
สงครามจีนกับญี่ปุ่นกลายเป็นสงครามโลก และถ้านานาชาติใคร
จะรักษาความยุติธรรมจริงแล้ว ก็ควรปล่อยให้เขารบกันไปโดย
ลำพัง อย่าเข้าไปเกี่ยวข้องให้เป็นการยุ่งยากต่อไป บัดนี้ก็เห็น
ได้แล้วว่า ฝมือของเราทั้งสองพอจะวัดเหวี่ยงกัน จีนกับญี่ปุ่น ไม่

ใจเบลเยี่ยมกับเยอรมัน ไม่จำเป็นต้องมีใครเข้าไปช่วยเหลือ.

๑. อาริสติคบริอังก์

(จากไทยใหม่ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

ดวงวิญญาณแห่งนักพูดเอกของประเทศฝรั่งเศส หรือของยุโรป หรือของโลกในสมัยใหม่นี้ได้ดับไปดวงหนึ่ง เมื่อวันที่ ๗ เดือนนี้ เวลา ๑๓ นาฬิกา ๓๐ นาที

พวกผู้ชายพากันเสียดาย พวกผู้หญิงถึงกับไปยื่นร้องไห้ที่หน้าบ้าน ไม่ใช่เสียดายตัวบริอังก์ เพราะท่านผู้นั้นอายุถึง ๗๐ ปี เกินกว่าที่จะทำความเสียดายให้เกิดแก่สตรีด้วยรูปโฉมในตัวเขาเอง สิ่งที่เสียดายกันก็คือฝีปากซึ่งจะหาแทนได้ยากในกาลภายหน้า ฝรั่งเศสยังหวังว่าจะมีคนแทนบริอังก์ได้อีกคนเดียวในเวลา คือปอลบองคูร์ ซึ่งมีข่าวว่าจะได้เป็นอัครมหาเสนาบดีเมื่อเร็ว ๆ นี้ แต่ไม่ได้เป็น

อาริสติค บริอังก์ เป็นชาวบ้านนอก เกิดที่เมืองนังต์ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๐๔ ได้ครูที่ดี และเป็นนักเรียนที่ฉลาด เวลาเป็นเด็กถูกรูชอบพาไปริมทะเลสอนให้ดูและฟังเสียงทะเลสำหรับหัดเป็นนักพูด ทะเลจะหัดคนให้เป็นผู้พูดได้อย่างไร คุณไม่น่าจะเป็นได้ แต่ความจริงทะเลได้ทำให้คนเป็น

นักพูดอย่างวิเศษมาในยุโรปแล้วถึง ๒ คนคือเดมอสเธเนสกับ
 บริอังกด์ เดมอสเธเนสเป็นคนคิดอ้าง ไปอยู่ริมทะเลเอาก้อนกรวด
 ใส่ปากแล้วก็พูดไปคนเดียวพร้อมกับเสียงน้ำทะเล ซึ่งดังสนั่น
 ห้วนไหว ส่วนบริอังกด์ครุบังคับให้ไปนั่งฟังและมองดูลูกคลื่นที่
 กลิ้งเข้ามาหาฝั่ง และสอนหลักวิชาไว้ว่า “คอยดูและคอยฟัง
 เสียงคลื่นเหล่านั้น ไม่ใช่เป็นเสียงดังเปล่าๆ มีคำพูดอยู่ในนั้น
 ด้วย เมื่อเจ้าฟังเข้าใจแล้วจะได้จดจำเอาไปหัดพูดบ้าง” ใครเลย
 จะเข้าใจความหมายของหลักวิชาเช่นนั้น นอกจากคนที่เคยลองดู
 ผู้ที่ได้ทดลองหลักวิชาอันนี้ ย่อมรู้สึกว่าได้ผลดีอย่างประหลาด
 ในขณะที่นั่งอยู่ริมทะเลดูคลื่นเข้ามากระทบฝั่ง และฟังเสียงน้ำที่
 ดังอยู่ไม่หยุดหย่อนนั่นเอง ทำให้เกิดความคิดอะไรขึ้นมาบ้าง
 และหากำพูดได้อย่างงามๆ ไม่ใช่ที่ว่าฟังเสียงทะเลเข้าใจแล้วจด
 จำเอามาพูด แต่จริงความคิดเกิดขึ้นในสมองของตนเอง

เป็นความจริงที่เดี๋ยว ทะเลสอนให้บริอังกด์เป็นนักพูดและ
 เรื่องที่บริอังกด์เรียนพูดจากทะเลนั้น เป็นเรื่องที่ทราบกันทั่วไป
 จนเมื่อเวลาที่บริอังกด์ได้เป็นอัครมหาเสนาบดีครั้งแรกนั้น นาย
 เคลมิงซ์เสื่อเก่าของฝรั่งเศสกล่าวว่ “บุรุษผู้หากินในทะเลได้
 ว่ายน้ำไปถึงเกาะและปักธงชัยของเขาไว้ที่เกาะนั้นได้แล้ว”

ในระหว่างเป็นนักเรียน เกือบทุกครั้งที่มีการแข่งขันแสดง
 ปาฐกถาในโรงเรียน บริอังกด์ก็ได้รางวัลที่ ๑ บริอังกด์ได้ปริญญา

อักษรศาสตร์และเป็นเนติบัณฑิต โรงเรียนที่บริองค์ศึกษาวิชาชั้น
ต้นนั้น นามเดิมเรียกว่าโรงเรียนเซนต์นาแซร์ แต่มาเปลี่ยนชื่อ
เป็นโรงเรียนอริสตัด บริองค์เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง

บริองค์เป็นพี่น้องเกี่ยวกับบูลส์แวย์น ผู้แต่งเรื่องใต้ทะเลลึก
เจ็ดพันโยชน์ โดยเหตุที่คนชอบทะเลมาก และขามการเกี่ยว
ข้องกับผู้แต่งหนังสือสมชื่อเสียงในทางทะเลด้วยเช่นนั้น บริองค์
ก็ใฝ่ฝันที่จะเป็นทหารเรือมากกว่าอย่างอื่น บิดามารดาพยายาม
ขัดขัน แต่บริองค์ก็ยังต้องการเช่นนั้น จนกระทั่งวันหนึ่งลุง
ของบริองค์เองจมน้ำตาย มีผู้พบศพลากเอาขึ้นมาต่อหน้าบริองค์
จึงทำให้บริองค์เลิกความคิดที่จะเป็นทหารเรือ

เมื่อสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิตแล้ว แทนที่จะขออนุญาต
ดำเนินอาชีพเป็นทนายความต่อไป บริองค์กลับเข้าไปทำงานใน
หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งชื่อว่า "ดิไมคราซีเดอลเอสต์" จนกระทั่ง
เจ้าของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น มีคดีส่วนตัวจะฟ้องร้องใครคนหนึ่ง
และเต็มใจให้บริองค์แก้ต่างคน นั้นแหละบริองค์จึงได้ขออนุญาต
ว่าความ ถ้าวินัยในคดีนั้น บริองค์ต่อสู้กับทนายความที่มีชื่อ
เสียงมาก่อนตัวมาก สำหรับบริองค์เองได้ว่าเป็นครั้งแรก
ในชีวิต แต่ก็ชนะอย่างงามจนคนเป็นอันมากพากันประหลาดใจ

อาชีพของบริองค์ก็แค่เขียนเรื่องลงในหนังสือพิมพ์ ใ้
นามปากกาของตนว่า "นิฮิล" หนังสือพิมพ์ที่บริองค์เขียน เป็น

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ที่อยู่ก่อน บริองค์เองมาจัดการเปลี่ยนให้
เป็นรายวัน การเปลี่ยนหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ให้เป็นรายวันนั้น
ต้องเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมสัมภาระเครื่องใช้สอยมาก บริองค์เดิน
ทางเข้ามาปารีสขอเครื่องพิมพ์ราคาถูกลง ๆ ที่เจ้าของล้มละลาย มี
เงินติดตัวมาจะเพาะใช้ให้ราคาเครื่องพิมพ์และค่าขนส่ง แต่
ปัญหาอย่างใหญ่ยังมีอยู่ในเรื่องถอดเครื่องปรับเครื่อง บริองค์ไม่
มีทุนจะจ้างคน ก็ถอดเครื่องพิมพ์ด้วยตนเอง จดรายละเอียด
ต่าง ๆ ไว้ พอจนมาถึงที่ที่ปรับใส่เองอย่างเรียบร้อย และในที่สุด
ไม่มีเงินจะจ้างคนเรียงพิมพ์ให้เพียงพอแก่งาน บริองค์ก็ลงมือ
เรียงพิมพ์ด้วยตนเองด้วย

ตั้งแต่นั้นหนังสือพิมพ์รายวันแล้ว เข็มของบริองค์ก็มุ่งไปใน
ทางการเมือง และพยายามที่จะเข้าเป็นสมาชิกในสภาผู้แทน
ราษฎร แต่การที่จะเป็นสมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรให้สะดวกได้
ก็มักจะต้องได้รับเลือกเป็นเทศมนตรีเสียก่อน พออายุได้ ๒๗ ปี
บริองค์ก็ได้รับเลือกเป็นเทศมนตรี และคงทำงานเกี่ยวกับหนังสือ
พิมพ์อยู่เรื่อย ๆ มาจนอายุ ๔๐ ปี จึงได้เข้าเป็นสมาชิกในรัฐสภา
อีก ๔ ปีภายหลังได้เป็นเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ในขณะที่
เสนาบดีของเฉลิมมังโฆ และได้เป็นอธิบดีกรมเสนาบดีครั้งแรกใน
เดือนกรกฎาคม พ. ศ. ๒๔๕๒ เมื่ออายุของบริองค์ได้ ๔๖ ปี
ตั้งแต่เสร็จมหาสงครามแล้ว บริองค์ก็ตั้งหน้าทำงานเพื่อ

สงบจนถึงคิดตั้งสหรัญยุโรป ซึ่งนักการเมืองทั้งหลายพากันใส่โทษ
ว่าบริอင့်เองไผ่ฝันที่จะตั้งตนเองเป็นใหญ่โต แต่ความจริงหาเป็น
ดังนั้นไม่ มีสิ่งสำคัญหลายเรื่องหลายรายที่บริอင့်เป็นต้นคิด แต่
ไม่ได้เอาชื่อเสียงเป็นของตัว นายบริอင့်ก็ควรจะได้เป็นประธานา
ธิบดฝรั่งเศสหลายครั้ง แต่เนื่องจากความขัดข้องในส่วนตัวบาง
อย่าง จึงมิได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี แต่รัศมีของบริอင့်ก็มี
ได้น้อยกว่าคนสำคัญคนใดของประเทศฝรั่งเศส แม้แต่ประธานา
ธิบด บริอင့်เป็นคนสำคัญของฝรั่งเศสถึงกับว่า ในตอนหลังๆ
นี้ใครเขียนภาพล้อ โดยให้รูปคนแทนประเทศฝรั่งเศสแล้ว ก็
ต้องให้รูปบริอင့်เสมอ ถึงแม้ว่าจะเป็นสมมุติบริอင့်ไม่ได้อยู่ใน
ตำแหน่งเสนาบดี ก็ยังเอารูปบริอင့်มาเขียนเป็นตัวแทนฝรั่งเศส
อยู่นั่นเอง

การที่ประเทศต่าง ๆ ตลอดถึงเยอรมนี ซึ่งเป็นศัตรูเก่า
ของฝรั่งเศสเอง พากันแสดงความเสียใจนั้น เราเชื่อว่าได้แสดง
ออกมากด้วยน้ำใสใจจริง โดยเฉพาะคณะกรรมการเมืองฟ้าเขนงของ
เยอรมนีที่ต้องการความสงบจะต้องเสียดาบบริอင့်มาก เราทราบ
กันอยู่แล้วว่า ฝรั่งเศสกับเยอรมนีเป็นศัตรูกันมาตั้งแต่ต้นประวัติ
การณ์ จนพลเมืองเกลียดชังกันอยู่ในเลือด ต่างฝ่ายต่างแข่งขัน
ชิงดีต่อสู้ประหัดประหารกัน ด้วยเรื่องแผ่นดินแผ่นดินเด็ยว คือ
อัลซาสลอร์เรน ซึ่งฝรั่งเศสได้มา เยอรมันได้ไป และฝรั่งเศสเอา

คนมา รบกันมาดังหลายร้อยปี ก็เปลี่ยนกันไปเปลี่ยนกันมาอยู่
 อย่างนี้ ก็ไม่เห็นมีใครได้ดหรือก้าวหน้าไปอย่างไร มีแต่ทั้งสอง
 ฝ่ายจะชุกโตรมลงด้วยกัน และเป็นความโง่เขลาด้วยกันทั้งสอง
 ข้าง ถ้าหากว่าสองประเทศนี้จะกลับเดินทางใหม่ คือแทนที่จะ
 เป็นศัตรูคู่แค้นกัน กลับจะเข้าเป็นมิตรกันแล้ว ก็อาจจะอยู่
 เย็นเป็นสุข เป็นที่เกรงขามของนานาประเทศอื่นทั่วไป คน
 สำคัญสองคนที่ได้เห็นความข้อนี้ และพยายามจะทำให้ฝรั่งเศส
 กับเยอรมันเป็นทองแผ่นเดียวกันสำหรับต่อสู้กับประเทศอื่น ซึ่ง
 ใคร ๆ ก็ทราบว่ ถ้าฝรั่งเศสกับเยอรมันเป็นมิตรกันได้เมื่อไร
 ฐานะการเมืองของยุโรปก็จะต้องเปลี่ยนไปเป็นอันมาก คนสำคัญ
 สองคนที่กล่าวข้างต้นนี้ คือสเตรสมานเยอรมัน และบริอังกด์
 ฝรั่งเศส ซึ่งลงแรงช่วยกันเพื่อสมานความสามัคคีในระหว่างสอง
 ประเทศ จนบัดตาลความเขื่อนขึ้นมาแล้วว่า ตราบใดที่คนทั้งสองนี้
 ยังมีชีวิต และมีอำนาจอยู่ด้วยกันแล้ว ฝรั่งเศสกับเยอรมันก็
 คงจะไม่รบกัน แต่สิ่งทุกอย่างย่อมเป็นของอนิจจัง สเตรสมาน
 ถึงแก่กรรมเสียเมื่อสองสามปีมาแล้ว ความหวังในอันจะสมาน
 ทางไมตรีระหว่างสองประเทศนี้ ได้หมดลงไปครึ่งหนึ่ง บัดนี้สัน
 บริอังกด์ลงไปอีก ก็เป็นอันหมดหวังทีเดียว ฉะนั้นคณะกรรมการเมือง
 ที่หวังความสงบของทั้งสองประเทศ จึงต้องเสียใจเป็นธรรมดา.

๑๐. อินเดนเบอร์ก หรือ ฮิตเลอร์

(จากไทยใหม่ วันพุธที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕)

การชิงตำแหน่งประธานาธิบดีเยอรมัน เป็นการสำคัญและ
สนุกสนานอยู่ในเยอรมนีในเวลานี้ นานมาแล้วประธานาธิบดี
อินเดนเบอร์กได้เป็นตัวเก็งอย่างมีหวังมากที่สุด ซึ่งถ้าเป็นมา
แข่งใครก็ต้องแทงอินเดนเบอร์ก

แต่ในการเลือกที่แท้จริงคราวนี้ นายฮิตเลอร์คู่แข่งชั้นของ
อินเดนเบอร์กได้คะแนนอย่างผิดคาด ใครเลยจะนึกบ้างว่า
ฮิตเลอร์จะได้คะแนนถึง ๑๐ ล้าน ถึงแม้ว่าอินเดนเบอร์กจะได้
คะแนนมากกว่าฮิตเลอร์เกือบเท่าตัวก็ดี การที่ฮิตเลอร์ได้คะแนน
มากถึงปานนั้น กระทำให้อินเดนเบอร์กหลุดมือไม่ได้รับคะแนน
เด็ดขาด (Absolute majority) จึงจำเป็นจะต้องโหวตกันใหม่ใน
วันที่ ๑๐ เมษายน หน้า

การเลือกประธานาธิบดีเยอรมันนั้น ต้องถือเกณฑ์คะแนน
ชนะเด็ดขาด ไม่ใช่ถือเอาจำนวนคะแนนมากมาประมาณ
คะแนนเด็ดขาดนั้นหมายความว่า จะต้องได้คะแนนกว่าครึ่งของจํานวน
คะแนนทั้งหมด ถ้าหากไม่ได้กว่าครึ่งแล้วถึงแม้จะได้มาก
กว่าคนอื่น ก็ไม่สามารถจะรับตำแหน่งประธานาธิบดีได้

คะแนนโหวตที่ได้โหวตกันมาตลอดเวลา ๓ วันนี้ ผลลัพธ์

สุดท้ายที่เราได้ทราบจากข่าวโทรเลขเมื่อวานนี้เป็นดังนี้

ฮินเดนเบิร์ก ได้ ๑๘,๑๐๐,๐๐๐ กระแนม

ฮิตเลอร์ ได้ ๑๐,๘๘๕,๐๐๐ กระแนม

เชลมานน์ ได้ ๔,๓๕๐,๐๐๐ กระแนม

คอยสเตอร์เบิร์ก ได้ ๒,๔๓๔,๐๐๐ กระแนม

คนอื่นๆ ได้รวม ๑๒๐,๐๐๐ กระแนม

ตามโทรเลขฉบับนั้นว่า กระแนมรวมทั้งหมดเป็นจำนวน ๓๖,๒๕๐,๐๐๐ กระแนม ครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้ คือ ๑๘,๑๒๕,๐๐๐ แต่ฮินเดนเบิร์กได้เพียง ๑๘,๑๐๐,๐๐๐ ขาดอยู่อีก ๒๕,๐๐๐ กระแนมเท่านั้น ส่วนเชลมานน์ กับ คอยสเตอร์เบิร์กก็ดูเงียบเรียบ ไม่มีข่าวว่าโทษตนเองมากเพียงไร แต่ก็ยังได้กระแนมมากอย่างน่าประหลาด ส่วนคนอื่นๆ ที่ได้กระแนมรวม ๑๒๐,๐๐๐ นั้น ก็เป็นธรรมดาของการเลือกประธานาธิบดีทุกครั้ง ย่อมจะมีการโหวตและทะเลาะให้คนโน้นบ้างคนนี้บ้าง ทำให้เสียกระแนมไปเปล่าๆ ในจำพวกกระแนมและทะเลาะในครั้งนี้ ปรากฏว่าโหวตให้คนที่กำลังติดคุกอยู่ก็มี

ผลแห่งการโหวตในครั้งนี้มีอยู่อย่างเดียว คือทำให้ทราบว่า คู่แข่งขันที่จะต้องแข่งกันต่อไปมีอยู่เพียงสองคน คือฮินเดนเบิร์ก กับ ฮิตเลอร์ ในวันที่ ๑๐ เมษายนหน้าจะต้องมีการโหวตกันใหม่ และในการโหวตคราวหน้านั้นตามบทกฎหมายก็ต้องมีข้อ

บังคับทำให้โหวตได้เพียงสองคน คือ อินเดนเบอร์ก กับ ฮิตเลอร์ ผู้โหวตจะต้องเลือกเอาคนหนึ่ง จะโหวตให้คนอื่นไม่ได้ (แต่คะแนนและเทะก็คงจะมีอีกเหมือนกัน) ผู้ที่เพิ่งเล็งหรือนักพระนั้นประธานาธิบดี (ตามปกติเวลาเลือกประธานาธิบดีไม่ว่าในประเทศใด ๆ ข้อมมีการพระนั้นลับ ๆ เหมือนแทงม้า) คงจะแก๊งอินเดนเบอร์กมากกว่าฮิตเลอร์ และเมื่อพิจารณาถึงคะแนนในคราวนั้นก็เห็นได้ว่าอินเดนเบอร์กมีหวังมากกว่าฮิตเลอร์ แต่อย่างไรก็ตามการแก๊งในครั้งนั้นดูเป็นการยากนักหนา เวลาข้างหน้ายังมีอีกถึง ๒๕ วัน ฮิตเลอร์อาจแสวงหาพรรคพวกได้มากขึ้นอีก อินเดนเบอร์กแพ้เปรียบฮิตเลอร์อยู่อย่างเด็ดขาด คืออินเดนเบอร์กกำลังเป็นประธานาธิบดี จะไปเที่ยววิงวาทพวกพ้องให้ออกหน้าออกตาเกินไปไม่ได้ แต่ฮิตเลอร์อาจวิงวาทคะแนนโหวตได้ง่ายกว่าอินเดนเบอร์ก

การเลือกประธานาธิบดีเยอรมันคราวนี้ เป็นการสำคัญมากสำหรับเยอรมันและสำหรับยุโรปทั้งหมด การที่อินเดนเบอร์กจะได้เป็นประธานาธิบดีต่อไป หรือฮิตเลอร์จะได้เข้าขึ้น ไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะเรื่องตัวคนเป็นประธานาธิบดี ที่จริงเป็นปัญหาเกี่ยวกับประกาศนโยบายทั้งนั้น และเป็นประกาศนโยบายที่ผิดตรงกันข้าม ผลแห่งการเลือกประธานาธิบดีเยอรมันครั้งนี้จะเป็นเครื่องชี้ขาดว่ายุโรปจะยังสงบอยู่ได้ หรือจะเกิดสงคราม

ขึ้นมาใหม่ ฉะนั้นยุโรปและอเมริกาจึงต้องตั้งตาคอยดูอย่างใจเต้น
 ซื่อที่ว่าประศาสน์นโยบายของอินเดเนเบอร์กกับฮิตเลอร์ต่างกัน
 นั้น ก็คือว่า ถ้าอินเดเนเบอร์กได้เป็นประธานาธิบดีต่อไป ประศาสน์
 นโยบายของเยอรมนีก็คงจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่ถ้านายฮิตเลอร์
 ได้เป็นประธานาธิบดีแล้ว สัญญาแวร์ไซย์ก็จะถูกกระทบกะเทือน
 อย่างแรง โดยเฉพาะคือเยอรมนีจะไม่ยอมใช้คำปรับในการ
 สงครามให้แก่ฝรั่งเศสอีกต่อไป ประศาสน์นโยบายของฮิตเลอร์มี
 อยู่ดังนี้ ความเห็นของประชาชนชาวเยอรมนีจึงได้แตกต่าง
 ออกเป็นสองพวก พวกที่ไม่อยากให้เกิดสงครามก็โหวตให้อิน
 เดเนเบอร์ก พวกที่ไม่กลัวสงครามก็โหวตให้ฮิตเลอร์ พวกไหนจะ
 มีเสียงมากกว่า เราจะได้เห็นกันในวันที่ ๑๐ เมษายนหน้า ความ
 สำคัญในการเปลี่ยนตัวประธานาธิบดีเยอรมนีมีอยู่ดังนี้.

๑๑. ความยุ่งยากของแมนจูเรีย

(จากไทยใหม่ วันศุกร์ที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

ข่าวเรื่องแมนจูเรียเป็นข่าวที่ทำความประหลาดใจให้แก่โลก
 อยู่เสมอ แมนจูเรียเป็นดินแดนที่ก่อให้เกิดการพิพาทระหว่าง
 จีนกับญี่ปุ่น ซึ่งทำความตกใจให้แก่โลกเป็นครั้งแรก ต่อมาญี่ปุ่น
 มาว่านวยอยู่ทางเซียงไฮ้ แมนจูเรียก็ทำความประหลาดใจประกาศ

อิสสรภาพชนทางโน้น ประกาศอิสสรภาพแล้วยังมีเรื่องประ
 หลาดที่นายพลม้าเจียมชั้นศัตรูเก่าของญี่ปุ่น ได้ไปยื่นโลงค้ำับ
 กล่าวสุนทรพจน์ต้อนรับเจ้าปู่ประธานาธิบดีแมนจูเรีย ครั้น
 แล้วท่านนายพลผู้นั้นก็เขามายดตำแหน่งสำคัญที่สุดของรัฐบาลใหม่
 คือเป็นเสนาบดีกลาโหม เมื่อกวามชนเอง ทหารเมืองเฮียลุงเกียง
 ที่มาเจียมชั้นเป็นผู้ว่าราชการอยู่ได้ก่อการจลาจลขึ้น ม้าเจียมชั้น
 เองเป็นผู้ปราบเอาสงบราบคาบลงไป มาถึงบัดนี้มีข่าวใหม่ว่าทั้ง
 ทหารและพลเมืองจีนเป็นกบฏและก่อการจลาจลไปทั่วแมนจูเรีย
 และการจลาจลครั้งหนึ่งกับมีนายทหารญี่ปุ่นถูกฆ่าตาย จึงต้อง
 เข้าใจว่าจะไม่ใช่ของเล็กน้อย

ก่อนที่เราจะพิจารณาถึงเหตุการณ์ในแมนจูเรียโดยทั่วไปนั้น
 เราจะต้องลองคิดถึงเรื่องนายพลม้าเจียมชั้นเสียก่อน

ความเป็นไปอย่างแปลกประหลาดสำหรับคนผู้หนึ่ง ทำให้
 เกิดปัญหาขึ้นหลายข้อ คือ (๑) ในขณะที่คนจีนกำลังมีสมาน
 ฉันทร่วมใจกันทั่วไป จะสามารถเป็นไปได้หรือที่นายทหารชั้น
 ผู้ใหญ่ของจีน เช่นนายพลผู้หนึ่งจะกลับใจทรยศต่อชาติจีนได้ง่ายๆ
 และเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นใหม่ๆ นายพลผู้หนึ่งเองเป็นผู้ออกหน้า
 รบญี่ปุ่น ถึงกับประกาศสงครามกับญี่ปุ่นในนามของตนเอง
 (๒) ตามธรรมดาในเมืองจีนเท่าที่เรามองเห็นมาแล้วโดยมาก ถ้ามี
 ใครทรยศต่อชาติจีนจริง หรือแม้แต่ทำการฝ่าฝืนประกาศนโยบาย

ของรัฐบาลกลางสักเล็กน้อย ก็ถูกประกาศออกนอกกฎหมาย และมีข่าวอีกทีก็โครมคราม แต่ในเรื่องที่นายพลม้าเจ็มซันไปเข้าข้างแมนจูเรียกครั้งนี้ ใญ่รัฐบาลกลางของจีนจึงเจ็บกริบ ไม่มีเสียงอะไรเลย และ (๓) ตั้งแต่เป็นชาติจีนมาในโลกโบราณกว่า ๕,๐๐๐ ปี ถึงแม้จะเคียบพุ่งกันเองอย่างมากมาย ก็ดูเหมือนไม่เคยมีปรากฏ เรื่องที่คนจีนเอาใจ ออก หากไป เข้ากับ ต่างตัวให้เป็นการทรยศต่อชาติทั้งชาติ นายพลม้าเจ็มซันจะเป็นคนแรกที่ทำดังนี้หรือ ปัญหาเหล่านี้เราจะต้องตอบว่า "เป็นไปได้" หรืออย่างน้อยก็ว่า "ไม่น่าจะเป็นไปได้เลย" ก็ถ้าเช่นนั้นแล้ว เหตุไฉนนายพลม้าเจ็มซันจึงกลายเป็นดังนี้ไปได้เล่า

เราไม่อยากจะตอบปัญหาข้อนี้ให้เด็ดขาด เพราะปัญหาการเมืองในสมัยนี้เป็นปัญหาที่ยากลำบากยิ่งกว่าสมัยใด ๆ ยิ่งเป็นเหตุการณ์ในประเทศจีนด้วยแล้ว ก็ยิ่งยากลำบากกว่าประเทศไหน ๆ ทั้งนั้น แต่เราอยากจะขอเตือนผู้อ่านของเราให้ทราบไว้ว่า ถึงแม้จีนเดี๋ยวนี้จะเป็นสมัยใหม่สักเพียงใดก็ดี การพิจารณาที่เรื่องการเมืองของจีนนั้น เราจะต้องระลึกถึงเรื่องสามก๊กอยู่เสมอ ขงเบ้งในเรื่องสามก๊กนั้นจะมีตัวจริงหรือไม่ก็ตาม แต่เมืองจีนตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงบัดนี้ มีคนชนิดขงเบ้งอยู่เป็นอันมาก เรายังไม่อยากจะกล่าวว่า การที่นายพลม้าเจ็มซันไปเข้าพวกกับแมนจูเรียกนั้นเป็นกลของจีน เพราะถ้าเรากล่าวเช่นนั้น

เราก็จะกล้าเกินไป แต่ถึงอย่างไรเราก็ไม่คิดว่าการที่นายพลผู้
ไปเข้ากับแมนจูเรียนั้นเป็นความสุจริต และถ้าวินหนึ่งนายพล
ผู้จะระเบิดกระทรวงกลาโหมของแมนจูเรียนมาแล้ว เราจะ
ไม่ประหลาดใจเลย

ตั้งแต่แมนจูเรียได้ประกาศอิสรภาพขึ้นแล้ว ญี่ปุ่นเอง
ก็รู้สึกว่าการเดินทางนั้นจะร้ายแรงยิ่งกว่าทางเซี่ยงไฮ้ จึงได้
จัดการส่งทหารเข้าไปอีกถึง ๒ กองพล ญี่ปุ่นมีทหารอยู่ใน
เมืองจีนเท่าไรในเวลานี้ ไม่มีทางที่จะทราบแน่ได้ เพราะตามที่
ปรากฏในข่าวโทรเลขหรือตามทิวแจ่งกันในสันนิบาตชาตินั้น ก็
กำกวมเรื่อยมา คือจีนพยายามจะกล่าวให้มาก ญี่ปุ่นพยายามจะ
กล่าวให้น้อย แต่ตัวเลขที่ใกล้ความถูกต้องที่สุดนั้น เห็นจะ
เป็นว่าทหารญี่ปุ่นในเวลานี้อยู่ในเซี่ยงไฮ้ ๕ กองพล และอยู่ใน
แมนจูเรีย ๔ กองพล ญี่ปุ่นมีกำลังทหารบกพร้อมทั้งหมดในเวลา
สงบถึง ๒๑ กองพล เวลาสงครามอาจจะดมได้อีก ๒ เท่า เพราะ
ฉะนั้นย่อมเป็นการแน่นอนว่า ญี่ปุ่นคงจะส่งทหารเพิ่มเติมเข้ามา
ในแมนจูเรียอีก

กรรมกรของสันนิบาตชาติมาเหมาะสมเวลาเหลือเกิน แต่
ทำไมจึงไปอยู่ที่เซี่ยงไฮ้ก็ไม่ทราบ ควรจะรีบไปแมนจูเรียใน
เวลานี้เพื่อให้ได้เห็นการรบให้ประจักษ์แก่ตาตนเอง.

๑๒. อาจมีศึกกลางเมืองในเยอรมนี

(จากไทยใหม่ วันจันทร์ที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

ในหน้า ๖ ของหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ฉบับวันพุธที่ ๑๖ เดือนนี้ เราได้บรรยายให้แลเห็นความล่อแหลมทางการเมืองของเยอรมนีว่ามีอยู่อย่างไร และในวันที่ ๑๐ เมษายนเดือนหน้า เราจะได้ทราบกันแน่ว่ายุโรปจะยังสงบอยู่ต่อไป หรือว่าจะเกิดมหาสงครามขึ้นใหม่

เมื่อก่อนมหาสงคราม เยอรมนีได้ดำเนินประศาสน์นโยบายอย่างทหาร (Militarism) อย่างเต็มที่ คือเตรียมรบเรื่อยไป และปล่อยให้เคราะห์โชคของประเทศอาศัยกำลังของทหาร คือเยอรมนีจะดีหรือชั่วก็ด้วยทหารอย่างเดียว ครั้นเมื่อเสร็จมหาสงครามแล้ว เยอรมนีได้เปลี่ยนประศาสน์นโยบายอันนี้ คือพยายามดำเนินในทางสงบ และพยายามจ่ายค่าปรับในการสงครามเรื่อยมา แต่นายฮิตเลอร์และคณะของเขาเห็นว่า เยอรมนีจะทนใช้ค่าเสียหายในการสงครามต่อไปไม่ไหว และประศาสน์นโยบายของเยอรมนีจะต้องหันไปในทางทหาร (Militarism) อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแปลว่าจะเลิกให้หน้สงครามและถ้าจะรบก็รบกัน

เมื่อก่อนหน้าวันเลือกตั้งประธานาธิบดี เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ ๑๓ เดือนนั้น ก็มีข่าวประปรายว่าถ้านายฮิตเลอร์ไม่ได้รับเลือกในครั้ง

นี้ นายฮิตเลอร์กับพรรคพวก ก็จะเดินเป็นกองทัพเข้าสู่กรุงเบอร์ลินและแย่งเอาตำแหน่งประธานาธิบดีโดยพลการ เช่นเดียวกันกับที่มุสโสลินีได้ทำมาแล้วในอิตาลี ชาวออสเตรีย ชั้นแรกนายฮิตเลอร์ปฏิเสธว่าไม่มีมูลเลย แต่นับตั้งแต่วันที่นายฮิตเลอร์แพ้โหวตฮินเดนเบิร์กในวันอาทิตย์ก่อนนั้นแล้ว ชาวเรื่องฮิตเลอร์จะเดินทัพเข้าสู่เบอร์ลินนั้นกลายเป็นข่าวที่จะมีมูลขึ้น โทรเลขรอยเคอร์เมื่อวันที่ ๑๘ เดือนนี้ประกาศว่า เจ้าหน้าที่ของปรัสเซียได้จัดการระมัดระวังอย่างกวาดขัน เพราะได้ค้นพบโครงการที่พรรคพวกนายฮิตเลอร์จะเข้าแวดล้อมกรุงเบอร์ลินในวันเลือกตั้งประธานาธิบดีคราวหน้า อนึ่งตามข่าวโทรเลขทรานซไอซ์เมื่อวันที่ ๑๗ เดือนนี้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เบอร์ลินได้ทำการค้นในบ้านต่างๆ ที่สงสัยว่าจะเตรียมการอันนี้ ได้ค้นทั่วทั้งเบอร์ลินและเมืองที่สำคัญๆ เช่น โคโลญ, เอ็กซ์ลาซาเปล, ฮาสต์, ฟรังฟอร์ด, อัลไตนา, ค็ิต, แฮโนเวอร์, กาสเซล, แบรมเดินเบอร์ก, เคอนิกส์เบอร์ก และเตรสแลน และได้หลักฐานอันเป็นที่เชื่อได้แน่นอนว่า ได้มีการเตรียมพร้อมสำหรับจะเดินทัพเข้าเบอร์ลินจริงๆ เพราะค้นได้โครงการของพวกคนทั้งหมด โครงการที่ว่านี้ มีการกำหนดให้เดินทัพ, ตัดทางคมนาคม, ควบคุมการส่งเสบียงอาหาร, ยึดโรงงานทำขนมปัง, และโทรศัพท, โรงแสงสรรพาวุธของรัฐบาลและคลังเงินต่างๆ ในท้องที่ ตามโครงการที่กำหนดไว้ให้ผู้มีหน้า

ที่ต่างๆที่แบ่งปันกันไว้นั้นจัดการทันทีในเมื่อได้รับอาณัติสัญญา
 อาณัติสัญญานั้นจะส่งให้กันโดยทางโทรเลข บอกเป็นสัญญา
 ดับแต่เพียงว่า "ขายตายเสียแล้ว-แม็กซ์" เท่านั้นก็ได้เหมือนกัน
 เวลาที่รัฐบาลได้ห้ามมิให้มีการประชุมทางการเมือง และ
 มิให้แจกสมุดหนังสือหรือปิดประกาศใดๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองเลย
 เป็นอันขาด

ตามพฤติการณ์ที่กล่าวข้างต้นนั้น ข้อมแสดงว่านายฮิตเลอร์
 กำลังพยายามดำเนินการอย่างมุสโสลินี คือเมื่อเอาอำนาจในทาง
 โหวกของราษฎรไม่ได้ ก็ต้องเอาโดยพลการ ทั้งนายฮินเดนเบอร์ก
 และนายฮิตเลอร์ก็เป็นคนรักชาติด้วยกัน แต่มีวิธีดำเนินการไป
 คนละอย่าง มีความเห็นแยกกันไปคนละทาง ของใครจะดีกว่า
 ใคร เป็นของที่ทราบไม่ได้จนกว่าจะทำให้เห็นผลกันลงไปจริงๆ
 ก่อน แต่การที่นายฮิตเลอร์จะเดินทัพเข้าเบอร์ลินตามอย่างนาย
 มุสโสลินีนั้น นายฮิตเลอร์แน่ใจแล้วหรือว่าตัวดีเท่ากับมุสโสลินี
 ถึงแม้ว่าฮิตเลอร์จะดีเท่ามุสโสลินีก็ต้องจำไว้ข้อหนึ่งว่า ฮินเดน
 เบอร์กยังเป็นสันหลังหลักของเยอรมนีอยู่ และผลแห่งคะแนน
 โหวกที่แล้วมาข้อมแสดงให้เห็นชัดว่า พลเมืองของเยอรมนียังรัก
 ฮินเดนเบอร์กมากกว่าฮิตเลอร์เกือบเท่าตัว อีกประการหนึ่งรัฐบาล
 เยอรมนีในปัจจุบันนี้ ไม่บอกพร่องอ่อนเพลียเหมือนอย่างรัฐบาล
 อิตาลี ในขณะที่มุสโสลินียกพวกเข้ากรุงโรม ข้อที่แตกต่างกัน

อย่างสำคัญก็คือการกระทำของมุสโสลินี เป็นการแย่งตำแหน่ง
 อัครมหาเสนาบดี ซึ่งยังมีพระเจ้าแผ่นดินอยู่เหนือ เมื่อพวก
 มุสโสลินียกเข้ากรุงโรม คณะรัฐบาลเก่าได้ขอให้พระเจ้าแผ่นดิน
 ลงพระนามในประกาศว่า มุสโสลินีเป็นกบฏ พระเจ้าแผ่นดินไม่
 ยอมลงพระนาม มุสโสลินีจึงแย่งตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีได้
 โดยง่าย อนึ่งเนื่องจากที่ทางการของรัฐบาลอิตาลีบกพร่องเหลว
 ไหลอยู่ในขณะนั้นมากมาย พอมุสโสลินีได้อำนาจก็จัดให้ดีขึ้น
 จึงมีผู้เลื่อมใสทันที แต่สำหรับเยอรมนีไม่มีลักษณะเช่นนั้นเลย
 รัฐบาลของฮินเดนเบิร์กมิได้บกพร่องอะไร ถึงฮิตเลอร์จะได้
 อำนาจก็ไม่สามารถทำอะไรให้ดีขึ้น นอกจากจะตั้งหน้ารบ
 อนึ่งการแย่งตำแหน่งระหว่างฮินเดนเบิร์กกับฮิตเลอร์นั้น เป็น
 การต่อสู้ระหว่างบุคคลสูงสุดด้วยกันโดยไม่มีใครคัดค้าน สิ่งที่จะ
 คัดค้านมีอย่างเดียวคืออาวุธ

เพราะฉะนั้น ถ้าฮิตเลอร์เดินกองทัพเข้ากรุงเบอร์ลินอย่าง
 มุสโสลินีจริงแล้ว ความสำเร็จของฮิตเลอร์จะไม่ราบรื่นอย่าง
 มุสโสลินีเลยเป็นอันขาด สงครามกลางเมืองของเยอรมนีจะ
 มีขึ้นโดยไม่ต้องสงสัย และลงท้ายก็จะเป็นสิ่งที่น่าอนาถใจ
 สำหรับเยอรมนีเอง เยอรมนีกำลังอ่อนเพลียอยู่แล้ว จะมา
 กระทบเหตุการณ์ร้ายแรงที่ทำให้อ่อนลงอีก จะเป็นอย่างสุนทรภู่
 ของเราว่า "เมื่อเกิดทุกข์แล้วมีหนำมาซ้ำเชษฐ" ในที่สุดจะเข้า

ตำราว่าอยู่ที่ไม่ว่าดี ความยุ่งยากในทางการเมืองข้างเป็นข้อยุ่ง
 เสียจริง ๆ และความยุ่งยากของเยอรมันในเวลานั้นก็เกิดจาก
 ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจตกต่ำนั่นเอง เมื่อไรเศรษฐกิจจะดีขึ้นหนอ.

๑๓. อนาคตของปัญหาเรื่องจีนและญี่ปุ่น

(จากไทยใหม่ วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔)

ข่าวรุนแรงในเรื่องจีนกับญี่ปุ่นในเวลานี้ดูค่อยเบาบางลงไป
 ญี่ปุ่นถอนทหารบกบางกองบางเหล่ากลับไปญี่ปุ่นแล้ว เรือรบ
 ญี่ปุ่นตงยี่สิบลำก็กลับไปประเทศญี่ปุ่น อเมริกาเรียกกองทัพเรือ
 ของตัวกลับโดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องอยู่ทางนี้ต่อไป เพราะเหตุ
 การณ์ทางเมืองจีนจะสงบแล้ว การประชุมโตะกวมซึ่งเคยใช้
 สำหรับประเทศอินเดีย บัดนี้ได้นำมาใช้ในประเทศจีนและจะ
 มีหรือได้มีแล้วที่เซี่ยงไฮ้ อะไรๆ แสดงโฉมหน้าว่าการบรรจบระหว่าง
 จีนกับญี่ปุ่นจะสงบ และเป็นอันว่าขวัญของสันนิบาตชาติจะดีขึ้น
 แต่ปัญหาข้อพิพาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะสงบได้จริงหรือไม่
 เป็นเรื่องที่เราจะต้องพิจารณาให้ดีสักหน่อย อย่าเพ้อรับ
 ดีใจเกินไป

จนกระทั่งถึงบัดนี้ มีอะไรได้ก้าวหน้าไปบ้าง มีอะไรที่ทำให้
 หวังว่าข้อพิพาทระหว่างจีนกับญี่ปุ่นจะสงบไปได้ เราจะต้องตอบ

ว่าไม่มีเลย ทั้งสองฝ่ายได้หยุดรบกันไป แต่นั่นไม่แปลว่า
เขาจะเลิกรบกัน ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมอาศัยปัญหา ๒ ประการคือ
การประชุมโต๊ะกลมกับแมนจูเรีย

ในการประชุมโต๊ะกลมนั้น จีนได้ใช้นักการทูตที่ฉลาดที่สุด
ของจีน คือนายคู้หรือที่เรียกกันโดยมากกว่าเวลลิงตันคู้ ซึ่งได้
เคยแสดงแต่้มคู้ให้ฝรั่งหวาดกลัวมาแล้วหลายครั้ง ในการประชุม
คราวหนึ่งในยุโรป เวลลิงตันคู้ได้เคยเถียงเอาหลอดบัลฟอรั้อคร
มหาเสนาบดีอังกฤษ... ต้องซุกตัวลงนั่ง
และยอมแพ้อย่างราบ เวลลิงตันคู้เคยแสดงฤทธิ์เดชของฝีปาก
มาครั้งหนึ่งในที่ประชุมกรุงวอชิงตัน เราคงจำกันได้ว่าเมื่อญี่ปุ่น
ตีเที่ยวเขาจากเยอรมันได้ในคราวมหาสงครามแล้ว ญี่ปุ่นจะเล็ดม
เอามณฑลซานตุงไว้ในอารักขาของตน จีนได้อาศัยปากของ
เวลลิงตันคู้เอาซานตุงรอดมาได้ ในการประชุมครั้งนั้นญี่ปุ่นก็ได้
วางข้อไข้อย่างเด็ดขาด ข้ออื่น ๆ บางทีจีนจะยอมได้ แต่ข้อ
สำคัญที่สุดคือที่จะให้จีนปราบการแอนตญี่ปุ่น ข้อนี้ใคร ๆ ก็รู้
อยู่ว่าเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ ถ้าหากจีนจะรับทำในข้อนี้ จีนต่อจีน
ก็จะต้องเชือดเนื้อกันเองอย่างขนานใหญ่ ผู้แทนของจีนในที่
ประชุมโต๊ะกลมอาจจะตอบอย่างง่าย ๆ ว่า ถ้าญี่ปุ่นออกไปเสีย
จากเมืองจีนให้หมดแล้ว การแอนตญี่ปุ่นก็จะสงบไปเองโดยมิ
ต้องปราบ ถ้าจีนตอบดังนี้ญี่ปุ่นจะว่าอะไร การเจรจาในที่ประชุม

โต๊ะกลมนั้น ถึงอย่างไรก็ต้องมาหยุดชะงักกันอยู่ตรงปัญหา
ข้อ

เราหันไปทางแมนจูเรีย จะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องแมนจูเรีย
ในเวลานี้ยังมีความยุ่งยาก ที่จะต้องตัดเงื่อนไขอันอื่นอีกหลาย
ข้อ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งบางทีญี่ปุ่นเองจะไม่นึกฝันว่าจะ
เกิดขึ้น คือเรื่องการกบฏจลาจลต่อรัฐบาลใหม่ ซึ่งจะทำให้รัฐบาล
ใหม่และญี่ปุ่นเองลำบากใจ เพราะมิได้เตรียมสื่อบุสรณ์ใหม่อัน
นี้ไว้ และในกาลต่อไปญี่ปุ่นก็จะต้องเสียเลือดเนื้อทางแมนจูเรีย
อีกเป็นอันมาก ญี่ปุ่นเองได้ประกาศอิสรภาพแล้ว แปลว่า
ญี่ปุ่นจะเข้ารับผิดชอบในการปราบกบฏเอง พวกที่ก่อการกบฏโดย
มากหรือทั้งหมดเป็นคนจีน จีนเองจะยอมให้ญี่ปุ่นอาศัยดินแดน
แมนจูเรียสำหรับทำลายล้างคนจีนตั้งหลายล้านในประเทศนั้นหรือ
ทางญี่ปุ่นกับรัสเซียก็มีเงาที่ไม่สู้ดีมาอีก ชาวว่าญี่ปุ่นเพิ่ม
กำลังทหารเข้าไปอีกมากมายทางพรมแดนรัสเซีย และรัสเซียก็
กำลังหาว่าญี่ปุ่นให้กำลังอุดหนุนพวกทหารชาวของรัสเซีย ท่อพยพ
เข้ามาอยู่ในแมนจูเรียให้เป็นปรปักษ์ต่อรัสเซียเอง ปัญหาเหล่านี้
ยังคงคลุมเคลืออยู่ทั้งนั้น

รวมความว่าปัญหาเรื่องจีนกับญี่ปุ่นยังมีได้ก้าวหน้าไปเท่าไร
จะว่าไม่ได้ก้าวหน้าไปเลยก็ว่าได้ เวลานี้เป็นแต่พัวพัน แต่จะพัว
พันไปได้นานสักเท่าไรก็ทราบไม่ได้ การที่ญี่ปุ่นถอนทหารจาก

เขียงไค้ก็เหมือนว่าไม่ได้ถอน เพราะทหารบกก็ถอนเอาไปเพียงเล็กน้อย ส่วนเรือรบนั้นใคร ๆ ก็เห็นได้ว่า ญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องมีเรือรบอยู่ทางเขียงไค้เลย จะต้องมเรือรบไว้ทำไมในเมื่อมีทหารบกอยู่บนบกแล้วตั้งห้ากองพล ถ้าถอนเอาไปไว้ทางเกาหลีจะดีกว่า เพราะทางแมนจูเรียนับวันจะสำคัญขึ้นทุกที.

๑๔. กว้งวทู่โรง

(คัดจากไทยใหม่ วันจันทร์ที่ ๓๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕)

“แต่เราอยากจะขอเตือนผู้อ่านของเราให้ทราบไว้ว่า ถึงแม้จีนเดียวจะเป็นสมัยใหม่สักเพียงไรก็ดี การพิจารณาเรื่องราวการเมืองของจีนนั้น เราจะต้องระลึกถึงเรื่องสามก๊กอยู่เสมอ ขงเบ้งในเรื่องสามก๊กจะมีตัวจริงหรือไม่ก็ตาม แต่เมืองจินตงแต่สมัยโบราณมาจนถึงบัดนี้ มีคนจะนึกขงเบ้งเข้าอยู่เป็นอันมาก เรายังไม่อยากจะกล่าวว่า การที่นายพลม้าเจียมซันไปเข้าพวกกับแมนจูเรียนั้นเป็นกลของจีน แต่ถึงอย่างไรเราก็ไม่คิดว่าการที่นายพลผู้นั้นไปเข้ากับแมนจูเรียนั้นเป็นการสุจริต และถ้าวั้นหนึ่งนายพลผู้นั้น จะระเบิด กระทรวงกลาโหม ของแมนจูเรียนั้นมาแล้ว เราจะไม่ประหลาดใจเลย”

ข้อความข้างบนนี้มีปรากฏในบทนำของ “ไทยใหม่” ฉบับ

วันศุกร์ที่ ๑๘ มีนาคม สกก่อน ในขณะที่แมนจูเรียประกาศอิสรภาพขึ้นใหม่ ๆ และนายพลม้าเจียมซันเข้ากับแมนจูเรีย ถึงกับได้เป็นเสนาบดีกลาโหมของรัฐบาลแมนจูเรียใหม่ ข้อความที่เรากล่าวนั้นเป็นคำทำนาย ถึงแม้ว่าประโยชน์อันยิ่งใหญ่ของหนังสือพิมพ์ในโลกนี้จะสำคัญอยู่ที่การทำนายการเมืองล่วงหน้าก็ดี ในเวลาที่เราเขียนข้อความนั้น เราไม่รู้สึกลัวหวาดหวั่น เพราะเป็นการทำนายอย่างกล้าเกินไป.

แต่มาบัดนี้ความหวาดหวั่นอันนั้นได้หายไป เพราะเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นจริงตามที่เรทำนายไว้.

ในเช้าวันศุกร์ที่ ๑๕ เมษายน "ไทยใหม่" ได้รับโทรเลขจากประเทศจีนโดยตรงว่า "การที่ม้าเจียมซันได้ยอมสมาคมกับญี่ปุ่น และญี่ปุ่น ก็เพราะอยากรู้ความเป็นไปของญี่ปุ่น ต้องฆ่าอันตรายโดยเอาชีวิตเข้าแลก สำหรับตัวเขาเอง ถ้าเขามีชีวิตอยู่ตราบใด เขาจะต้องเป็นศัตรูต่อญี่ปุ่นตราบนั่น" ข่าวโทรเลขอันนั้นเราได้นำลงในหน้า ๔ ของหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ ๑๖ เดือนนั้นแล้ว

ในตอนบ่ายวันที่ ๑๕ นั้นเอง ก็มีข่าวโทรเลขทรานซอซันส่งมาจากกรุงปักกิ่งถึงแต่วันที่ ๑๔ ว่า มณฑลไฮลุงเกียงซึ่งนายพลม้าเจียมซันเป็นผู้ว่าราชการอยู่นั้น ได้ประกาศอิสรภาพ และได้ยกเมืองซิงฮาร์เมืองเอก ของมณฑลไฮลุงเกียง เป็นนครหลวงรัฐบาลใหม่นั้น

เป็นอันว่าในสภาพการณ์ของเมืองจีนในเวลานี้ การประกาศ
 อีสรรภาพเป็นของสมสมัย ตั้งแต่เกิดปัญหาข้อพิพาทในเรื่องจีน
 กับญี่ปุ่นมา ก็มีแต่เรื่องประกาศอีสรรภาพกันเรื่อยไป แมนจู
 เรียกว่าจีนก่อน มณฑลชานตุงเป็นที่ ๒ จังหวัดกุสุงเป็นที่ ๓
 และไฮลุงเกียงเป็นที่ ๔ บางทีก็มีที่ ๕-๖-๗ ต่อๆ กันไป รัฐบาล
 กลางของจีนคงจะรู้สึกเบื่อหน่าย และคงไม่จัดการอย่างไรกับ
 พวกประกาศอีสรรภาพ นอกจากแมนจูเรีย การที่รัฐบาลกลาง
 ของจีนไม่ตื่นตัวในเรื่องประกาศอีสรรภาพใหม่ๆ เหล่านี้ บางที
 จะเป็นเพราะรัฐบาลกลางของจีนจะเห็นเสียว่า การประกาศอีสสร
 ภาพ เป็นแต่เพียงกีฬาสมัยใหม่ชนิดหนึ่งเท่านั้น มณฑลใดที่
 ประกาศขึ้นแล้ว ก็ไม่เป็นภัยแก่รัฐบาลกลางอย่างไร ถึงแม้
 มณฑลชานตุงเอง ที่ว่าเป็นรวกากลางระหว่างจีนส่วนใหญ่กับ
 แมนจูเรียนี้ ถึงจะประกาศอีสรรภาพขึ้น และจีนจะยกกองทัพ
 ทหารเข้าไป กองทัพของชานตุงจะออกต้านหน้าหรือ เราเห็นว่า
 จะเป็นไปได้ยาก ตราบใดที่ยังมีศัตรูต่างด้าวอยู่ในแผ่นดินของ
 จีน จีนต่อจีนคงไม่รบกันเอง นอกจากเป็นอุบัติเหตุพิเศษโดย
 แท้ เมื่อศัตรูต่างด้าวไปพ้นจากแดนของจีนหมดแล้วและจีน
 อยู่ว่างๆ นั้นแหละเขาจึงจะรบกันใหม่ เป็นการประลองยุทธที่
 ไร้กะสุนจริง

แต่อีสรรภาพอันไหนไม่น่าสังเกตเท่ากับอีสรรภาพของวูสุง

จังหวัดหรืออำเภอเล็กนิดเดียวเท่านั้น ก็ประกาศอิสสรภาพขึ้น
 มาได้ อิสสรภาพของวุฒิสภาก็มีอายุอยู่ได้เท่าที่กองทัพญี่ปุ่นมี
 อยู่ในเซียงไฮ้ แต่ญี่ปุ่นจะเก็บกองทัพไว้ในเซียงไฮ้ได้นานเท่าไร
 ก็ยังไม่แน่ เวลานั้นถึงแม้จะไม่มีใครขอให้ถอน ญี่ปุ่นก็ถอนกอง
 ทักษของตนเองไปหมดแล้ว ญี่ปุ่นต้องถอนไป เพราะโจมตี
 อันน่ากลัวของการสงครามอยู่ทางแมนจูเรีย และเวลาเดียวสตัดก
 ชาวที่ว่าญี่ปุ่นกับรัสเซียจะมีข้อพิพาทกันนั้น ก็ไม่พ้นจาก
 เรื่องนายพลม้าเจ็มซันไปเหมือนกัน ชาวโทรเลขอินโดปาซิฟิก
 เมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนั้นว่า นายพลม้าเจ็มซันได้ทำการติดต่ออย่าง
 ลับๆ กับรัสเซีย แต่ชาวอเมริกันรัฐบาลมอสโคได้ปฏิเสธว่าไม่มีมูล
 ความจริง การปฏิเสธนั้นไม่เป็นการยาก แต่เราทราบกันอยู่แล้ว
 ว่า ถ้าไม่มีเหตุก็ไม่มีผล เพราะฉะนั้นนายพลม้าเจ็มซันผู้ต้อง
 นับว่าเป็นดวงหน้าที่เด่นอยู่ในเหตุการณ์ของญี่ปุ่นในเวลานั้น แต่จะ
 เด่นอยู่ได้สักเพียงไรก็ทราบไม่ได้ คงเป็นการแน่นอนแต่ว่านายพล
 ม้าเจ็มซันผู้เป็นตัววิ่งที่ซู่โรงอยู่ในเรื่องมีระหว่างจีนกับญี่ปุ่น.

๑๕. ฮิตเลอร์ฟ้องฮินเดนเบิร์ก

(คัดจากไทยใหม่ กัณธังการที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕)

โลกยิ่งใหม่เข้า ของแปลกก็ยิ่งมากขึ้น คดีแปลกๆ ใน

โรงศาลก็มีมากขึ้นตาม ๆ กัน และบัดนี้ความคิดที่แปลกที่สุดซึ่งนาน ๆ จะมีสักครั้งหรือยังไม่เคยมีเลย คือ คิดที่ประธานาธิบดีฮินเดนเบิร์ก ถูกนายฮิตเลอร์ฟ้อง ในกิจการที่ประธานาธิบดีฮินเดนเบิร์กกระทำไปตามหน้าที่ ข่าวนั้นปรากฏในโทรเลขอินโด ปาซิฟิก ภาษาฝรั่งเศสซึ่งเราได้แปลลงในหน้ากระดาษของเราเมื่อวานนี้แล้ว

มูลกรณีที่เกิดฟ้องร้องกันในเรื่องนี้ ผู้อ่านของเราคงทราบอยู่แล้วโดยมาก คือ นายฮิตเลอร์กับจอมพลฮินเดนเบิร์กเป็นคู่แข่งกันในการแย่งตำแหน่งประธานาธิบดีกันครั้งนี้ ทั้งสองคนมีความเห็นในทางการเมืองผิดตรงกันข้าม ฮินเดนเบิร์กซึ่งเป็นจอมทหารใคร่จะดำเนินประศาสน์นโยบายในทางสงบ และจะพยายามใช้หนี่งสินค้าปรับในการสงครามเมื่อครั้ง๑๕ ปีมาแล้วให้หมดไป ส่วนฮิตเลอร์ซึ่งเป็นพลเรือนกลับมีนโยบายในทางรบพุ่ง คือถ้าฮิตเลอร์ได้อำนาจขึ้นแล้วก็จะเลิกใช้หนี่งสงครามและถ้าหากใครไม่พอใจก็รบกันใหม่ คณะการเมืองของฮิตเลอร์เป็นคณะใหญ่สำคัญยิ่ง เรียกว่าคณะโซเชี่ยลิสต์สำหรับชาติ เขียนในภาษาเยอรมันว่า "Nationalsozialisten" หรือเรียกอย่างย่อคือ เอาตัวต้นกับตัวกลางมาผสมกันเป็น "Nazi - นาซี" คณะนาซีเดินแบบฟาสซิสต์ของอิตาลีมากที่สุด จนถึงกับตั้งกองทัพของตัวเอง และเตรียมการที่จะยกเข้ารุกกรุงเบอร์ลิน แต่เป็นคราวเคราะห์ดีที่

รัฐบาลจับและระงับการเตรียมอันนี้ไว้เสียก่อนหน้าเวลาเลือก
ประธานาธิบดีครั้งที่ ๒ ถ้าหากไม่ก็คงจะเกิดศึกกลางเมืองขึ้นใน
เยอรมนี ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ที่แล้วมานันแล้ว

เมื่อการเลือกครั้งที่ ๒ ได้เสร็จสิ้นลงและประธานาธิบดีฮิน
เดนเบอร์กได้ชัยชนะอย่างเด็ดขาดแล้ว ฮิตเลอร์ก็ร้องว่าการเลือก
ครั้งนี้ไม่ยุติธรรม การที่ประธานาธิบดีฮินเดนเบอร์กสั่งห้ามการ
โฆษณา การแสดงปาฐกถา กล่าวสุนทรพจน์ หรือเข้าจับกุมทุกบ้าน
ช่องที่เตรียมการสนับสนุนฮิตเลอร์ หรือโครงการนี้ประกาศนโยบาย
ของฮิตเลอร์นั้น เป็นการมัดมือชกกันแท้ๆ ส่วนโครงการนี้ของ
ฮิตเลอร์ที่ว่า จะเดินทัพเข้าเบอร์ลินนั้นก็เงียบไป จนประธานา
ธิบดีฮินเดนเบอร์กได้ออกกฎหมายสั่งยุบกองทัพของฮิตเลอร์เสีย
เมื่อวานซืน

การที่ฮินเดนเบอร์กได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีนั้น ก็
เป็นเครื่องพยากรณ์ว่า ยุโรปตอนกลางจะคงอยู่ในความสงบต่อไป
ได้อีก แต่จะนานเท่าไรก็ทราบไม่ได้ ประเทศทั้งหลายใน
ยุโรปที่ไม่อยากให้มีการสงครามก็คงพากันเบาใจไปได้สักหนึ่ง แต่
การหยุกหยิกยุ่งยากในระหว่างคนสำคัญทั้งสองของเยอรมนีที่ต่าง
คนต่างรักชาติด้วยกันต่างคนต่างคิด จะทำการที่ตนเห็นว่าเป็นความ
ดีแก่ชาติ แต่วิธีดำเนินการของเขาผิดตรงกันข้าม ย่อมทำ
ให้แลเห็นว่าฐานะของเยอรมนียังคงอยู่ในฐานะที่ลำบากมาก

ปัญหาที่น่าคิดในเวลา^{๕๕๔}นี้คือ เหตุใดประธานาธิบดีจึงถูก
 พ้องในกิจการที่ตนทำไปในหน้าที่ได้^{๕๕๕} และเมื่อถูกพ้องดังนี้แล้ว
 ผลจะเป็นอย่างไรต่อไป ปัญหาข้อต้นนั้นตอบได้ง่าย คือประธานา
 ธิบดียังไม่ใช่บุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในประเทศ ประธานาธิบดีเป็น
 แต่หัวหน้าพนักงานที่จะต้องปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามกฎหมาย อำ
 นาจสูงสุดของเยอรมนีอยู่กับ Reichstag คือรัฐสภาที่จะออกกฎ
 หมายวางระเบียบการทุกอย่างในประเทศ

จริงอยู่ การที่ประธานาธิบดีฮินเดนเบิร์กสั่งยุบกองทัพของ
 ฮิตเลอร์นั้น ก็ได้ทำไปโดยอาศัยอำนาจตามธรรมนูญ ซึ่งให้
 สิทธิแก่ประธานาธิบดีที่จะกระทำการ อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อความ
 ปลอดภัยของประเทศ ถึงแม้ว่าการกระทำอันนั้นจะถึงกับต้อง
 ใช้กำลังทหารก็ตาม เมื่อพิจารณาเหตุตามนี้ก็ไม่น่าจะเป็นเหตุให้
 พ้องร้องกันได้ แต่เราทราบแล้วว่า ไม่ว่าธรรมนูญหรือกฎหมาย
 ข้อใดๆ ย่อมเกิดมีปัญหาจะเถียงกันได้เสมอ การที่ประธานาธิบดี
 สั่งยุบกองทัพของฮิตเลอร์นั้น เป็นการ ล่อแหลมพาตึงไปใน
 ทางการเมือง เพราะกองทัพของฮิตเลอร์ ไม่ใช่กองทัพธรรมดา
 ที่จริงเป็นคณะการเมืองคณะหนึ่งซึ่งมีฮิตเลอร์เป็นประมุข การสั่ง
 ล้มกองทัพของฮิตเลอร์เท่ากับเป็นการสั่งล้มคณะการเมืองคณะหนึ่ง
 ซึ่งจะต้องมีปัญหาในทางกฎหมายเกิดขึ้นว่า ในประเทศที่ปกครอง
 โดยรัฐสภา^{๕๕๖}นี้ ประธานาธิบดีหรือคณะรัฐบาลจะสั่งยุบคณะการเมือง

เมืองใดหรือไม่ และคดีอันแปลกประหลาดนั้นก็จะเป็นคดีตัวอย่างของโลกต่อไป

คดีของฮิตเลอร์ได้ยื่นฟ้องต่อศาลเมืองไลปซิก ถ้าหากว่าศาลไม่เห็นเป็นคดีบ้าหลังไปแล้ว เรื่องนั้นก็จะต้องขึ้นมาชำระกันบนรัฐสภา ซึ่งเป็นศาลพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอันเกี่ยวแก่ตัวประธานาธิบดีได้

การส่งขุมกองทหารของฮิตเลอร์นั้น ก็จำเป็นจะต้องระลึกเหมือนกันว่าฮิตเลอร์อาจตั้งกองทหารขึ้นได้ใหม่ และเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนวิธีการเสีย เพราะฉะนั้นในข่าวโทรเลขอินโดปาซฟัทที่เราได้รับเมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้จึงมีต่อไปว่า ประธานาธิบดีฮินเดนแบร์กได้ขอให้รัฐบาลสั่งห้ามมิให้มีการตั้งกองทัพอันใดอันหนึ่งขึ้นในทำนองกองทัพของฮิตเลอร์นั้นอีกต่อไป ส่วนคณะกรรมการเมืองอื่นๆ ที่ดำเนินการอย่างกองทหาร เช่นคณะหมวกเหล็กนั้น กองทหารของพวกนี้จะต้องถูกยุบเสียด้วย

ทั้งนี้คือปัญหาอันยากลำบากในวงการเมืองของเยอรมนี และเป็นความแข่งดีในระหว่างบุคคลสองคนคือ ฮินเดนแบร์ก กับฮิตเลอร์ ฮินเดนแบร์กเป็นคนสำคัญของเยอรมนีมากเพียงไร เราทราบกันดีอยู่แล้ว ส่วนฮิตเลอร์นั้นชนเดิมก็เงิบ ๆ อยู่พึ่งจะมาเจิดหน้าชูตาขึ้นในครั้งนั่นเอง เมื่อเราได้เห็นคะแนนการเลือกประธานาธิบดีเยอรมนีในครั้งนั้นแล้ว เราจะรู้สึกทันทีว่า

นอกจากประธานาธิบดีฮันเดนเบอร์กแล้ว จะไม่มีใครสามารถ
เอาชนะฮิตเลอร์ได้เลย ยุโรปตอนกลางคงจะสงบอยู่ได้ต่อไป
ตราบเท่าที่ฮันเดนเบอร์กยังครองอำนาจอยู่ได้ แต่เราต้องไม่ลืม
ว่าฮันเดนเบอร์กเกิดตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๕๐ นับ
ถึงบัดนี้ถึง ๘๕ ปีแล้ว ถ้าสันนิษฐานว่าผู้หนึ่งไปในเวลาที่จะหา
คนมาแข่งแข่งตำแหน่งฮิตเลอร์ในคราวหน้าอีกก็เห็นจะยากเต็มที่
ยังมีคนสำคัญของเยอรมนีอีกคนหนึ่งคือ บรุนิง อัครมหาเสนาบดี
ในเวลานี้ ซึ่งอังกฤษชมเชยว่าเป็นอัครมหาเสนาบดีที่สำคัญที่สุด
ตั้งแต่สมัยบิสมาร์กลงมา แต่ท่านผู้นี้ยังมีพวกพ้องน้อยเกินไป
ฉะนั้นถ้าฮันเดนเบอร์กดับ ดาราฮิตเลอร์ก็จะเด่นอยู่ดวง
เดียว และสันติภาพของยุโรปก็อาจจะแตกทำลายลงอีกครั้งหนึ่ง

๑๖. สถิติพลเมืองของญี่ปุ่น

(คัดจากไทยใหม่ วันศุกร์ที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕)

รัฐบาลญี่ปุ่นได้พิมพ์สถิติพลเมืองของญี่ปุ่นออกประกาศเมื่อ
เร็ว ๆ นี้ มีตัวเลขที่น่าพอใจอยู่เป็นอันมาก และการพิจารณาตัว
เลขเหล่านี้ บางที่จะช่วยให้เราทำนายอนาคตของญี่ปุ่นได้บ้าง
ตามสถิติเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคมปีกลายนี้ พลเมืองญี่ปุ่นทั่วมหา
อาณาจักร เป็นจำนวนทั้งหมด ๘๐ ล้าน อยู่ในประเทศญี่ปุ่นเอง

๖๕ ล้าน ในเกาหลี ๒๑ ล้าน ในเกาะใต้หวันหรือฟอร์โมซา ๔ ล้านครึ่ง อยู่ในสกาเลียน ๓ แสน ในมณฑลทกวางตั้งล้านสามแสน สำหรับในประเทศญี่ปุ่นเองนั้น จำนวนพลเมืองเพิ่มขึ้นโดยรวดเร็วอย่างน่าหวาดเสียว ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ ญี่ปุ่นมีพลเมืองเพียง ๔๐ ล้าน ต่อมาอีก ๔๔ ปี มีพลเมืองเป็นจำนวน ๖๕ ล้าน แปลว่าเพิ่มขึ้นถึง ๒๕ ล้านใน ๔๔ ปี หรือคิดอย่างหยาบๆ ได้ปีละครึ่งล้าน แต่อันที่จริงใน ๕ ปีหลังพลเมืองของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นปีละล้านเรื่อย ๆ มา ฉะนั้นปัญหาเรื่องพลเมืองก็บังเกิดแก่นั่น จึงเป็นปัญหาสำคัญมากสำหรับญี่ปุ่น และถ้าญี่ปุ่นไม่มีทรัพยากรพลเมืองออกไปนอกเขตญี่ปุ่นสักปีละล้านแล้ว ญี่ปุ่นก็จะไม่มีแผ่นดินจะอยู่อย่างแน่นอน

การที่พลเมืองเพิ่มขึ้นนั้นไม่ว่าในประเทศใด มีเหตุผลอยู่อย่างเดียวกัน คือเกิดมากกว่าตาย การที่พลเมืองของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมากกว่าประเทศใด ๆ นั้น ไม่ใช่เพียงเพราะเหตุที่พลเมืองของญี่ปุ่นเกิดมากกว่าประเทศอื่นเท่านั้น ยังเป็นเพราะคนอายุยืนของญี่ปุ่นมีมากด้วย ตามสถิติที่พิมพ์ขึ้นใหม่ ญี่ปุ่นมีคนอายุมากกว่า ๗๐ ปีอยู่ ๕ แสนคน อายุตั้งแต่ ๗๕ ถึง ๗๙ ปี ๕ แสนคน ตั้งแต่ ๘๐ ถึง ๘๔ ปี ๒ แสนคน ตั้งแต่ ๘๕ ถึง ๑๐๐ ปี มีอยู่ ๑,๕๐๐ คน และที่มีอายุเกินกว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป มีอยู่ถึง ๑๘๗ คน เรื่องที่สะดุดใจเรามากอย่างหนึ่งก็คือ ในจำนวนพวกอายุยืน

มากขึ้น มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายและมากกว่ากันมาก เช่นใน
จำนวนคนอายุตั้งแต่ ๕๐ ขึ้นไปถึง ๕๔ ปีนั้น มีผู้ชายเพียง ๓,๐๐๐
แต่ผู้หญิงถึง ๕,๐๐๐ ในจำนวนคนมีอายุตั้งแต่ ๕๕ ขึ้นไปถึง ๑๐๐
ปี มีผู้ชายเพียง ๔๐๐ มีผู้หญิง ๑,๐๐๐ เศษ และในจำนวนคนที่
อายุเกินกว่า ๑๐๐ ปีนั้น มีผู้ชายเพียง ๔๔ มีผู้หญิงอยู่ ๑๓๕ คน
มากกว่ากันทั้งสองเท่าเสมอ ตามธรรมดาในประเทศอื่นๆ ผู้หญิง
ย่อมมีอายุสั้นกว่าผู้ชาย เพราะการคลอดบุตรเป็นเครื่องตัดทอน
อายุของสตรีให้สั้นลง แต่ประเทศญี่ปุ่นกลับตรงกันข้าม และ
ข้อที่น่าทึ่งอีกอย่างหนึ่ง คือ คู่สามีเมียที่ยังอยู่ด้วยกันจนอายุกว่า
ร้อยด้วยกันทั้งตัวและเมียนั้น ในเวลานั้นมีอยู่ถึง ๗ คู่

พลเมืองของญี่ปุ่นมีชายมากกว่าหญิง ในจำนวนพลเมือง
๖๕ ล้านนั้น เป็นผู้ชาย ๓๓ ล้าน เป็นผู้หญิง ๓๒ ล้าน แปลว่า
มีผู้ชาย ๑๐๒ คน สำหรับผู้หญิง ๑๐๐ คน ฉะนั้นหญิงโสด
ต้องมีมากกว่าชายโสด สถิติของการแต่งงานก็น่าขบขันไม่น้อย
คือในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ นั้น มีหญิงที่เริ่มแต่งงานเมื่ออายุเกินกว่า
๕๐ ปีแล้วถึง ๔,๔๒๖ คน และที่เริ่มแต่งงานเมื่ออายุเกินกว่า
๖๐ ปีแล้วถึง ๑,๑๓๘ คน นี้กล่าวเฉพาะฝ่ายหญิง ส่วนการแต่ง
งานที่ฝ่ายชายมีอายุเกินกว่า ๖๐ ปีนั้น มีอยู่กว่า ๔,๐๐๐ คน จำนวน
สตรีที่แต่งงานมากที่สุด คือตั้งแต่อายุ ๒๐ ถึง ๒๔ ในปีที่ถูกถว้
มีอยู่ ๒๕๐,๐๐๐ คน ส่วนชายนั้นไปแต่งงานมากในระหว่าง

อายุ ๒๕ ถึง ๓๐ อนึ่งตามตัวเลขเรื่องแต่งงานปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ นั้น มีสตรีอายุต่ำกว่า ๑๕ แต่งงาน ๒๗ คน และมีผู้ชายอายุต่ำกว่า ๑๕ แต่งงาน ๑๐,๖๑๗ คน พวกนี้คงมีภรรยาที่อายุสูงกว่าตนแทบทั้งสิ้น

อาชีพของญี่ปุ่นนั้น ปรากฏตามตัวเลขที่มากที่สุดคือพวกกสิกร มี ๒๗ ล้าน รองลงมาคือพวกอุตสาหกรรม มี ๑๖ ล้าน ทำการค้าขาย ๗ ล้าน พวกอื่นๆ นอกจากนั้นไม่สู้สำคัญ ควรสังเกตอีกอย่างหนึ่งว่า ผู้หญิงกับผู้ชายทำงานเท่าๆ กัน เกือบทุกแผนกมีหญิงกับชายทำงานเท่าๆ กันเสมอ

ส่วนสถิติการตายนั้น สำหรับประเทศญี่ปุ่นเราต้องไม่ลืมว่า นอกจากการตายด้วยโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ แล้ว ญี่ปุ่นยังมีโรคสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือโรคฆ่าตัวตาย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ มีจำนวนคนญี่ปุ่นฆ่าตัวตาย ๑๒,๗๔๐ คน ในจำนวนนั้นเป็นผู้ชาย ๘,๕๑๔ คน ผู้หญิงจึงกล้าน้อยกว่าผู้ชายหน่อย มีฆ่าตัวตายเพียง ๔,๘๑๒ คน

สำหรับการแลกเปลี่ยนที่อยู่กับต่างประเทศนั้น ญี่ปุ่นได้เปรียบเพื่อนบ้านอยู่มาก คนญี่ปุ่นเข้าไปอยู่ในอาณาเขตตจว. ถึง ๒๗๐,๐๐๐ แต่จีนเข้าไปอยู่ในญี่ปุ่นได้เพียง ๒๕,๐๐๐ คนเท่านั้น ญี่ปุ่นเข้ามาอยู่ในกรุงสยาม ๒๔๕ คน แต่มีคนไทยเข้าไปอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเพียง ๑๕ คน รวมทั้งคณะทูต คนญี่ปุ่นเข้าไปอยู่อเมริกาเกือบสามแสน แต่ชาวอเมริกัน (ทั้งเหนือ

และได้) เข้าไปอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเพียง ๒,๐๐๐

ตัวเลขที่แจกจ่ายมาข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นความแปลกประหลาดอัศจรรย์ของประเทศญี่ปุ่น เป็นเครื่องทำนายอย่างแน่ชัดว่า ญี่ปุ่นจะมีเนื้อที่บรรจุคนเพียงเท่าที่มีอยู่ในบัดนี้ไม่ได้ ญี่ปุ่นจำเป็นต้องขยายตัวขยายอำนาจออกไป และการที่ญี่ปุ่นต้องขับเคี่ยวกับเหตุการณ์ในเมืองจีนเวลานี้ ก็เพราะความจำเป็นบังคับให้ต้องขยายหาที่ให้พลเมืองของตนทำกิน.

๑๗. ประธานาธิบดีฝรั่งเศส

(คัดจากไทยใหม่ วันอังคารที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕)

เรื่องประธานาธิบดีคูแรม์ถูกยิงจนถึงแก่กรรมนั้น เป็นเรื่องที่น่าสงสาร เพราะประธานาธิบดีคูแรม์มีลักษณะเป็นพระมากกว่าเป็นรัฐบุรุษ คนฝรั่งเศสทั้งประเทศนิยมนับถือ และคนต่างประเทศก็ไม่เกลียดชัง เพราะเหตุที่นายคูแรม์ไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกับประสาสนโยบายภายนอกมากนัก และข้อที่อนาถใจกันมากที่สุดก็คือบุตรชายของนายคูแรม์ไปรบเมื่อมหาสงครามที่แล้วมา และตายในสมรภูมิจึง ๔ คน ความเสียสละอันนี้กระทำให้นายคูแรม์ได้รับความเคารพนับถือของมหาชน จนได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี และลงท้ายก็ถึงวาระของนายคูแรม์เองที่ต้องถูกลูกปืน

อย่างลูกชายบ้าง

คนที่ฆ่านายคูเมอร์นั้นต้องเป็นคนบ้าอย่างแน่นอน เพราะ
คนจะไม่ทำเลย แต่บ้าชนิดนี้เป็นบ้าที่น่ากลัวมาก เพราะบ้า
อย่างไม่มีใครนึก ไม่มีใครรู้ว่าบ้า นายคูเมอร์ไปดูงานประกวด
หนังสือ ก็ไม่ได้ไปคนเดียว นายตำรวจชั้นสูงคนหนึ่งติดตามไป
คอยระวังภัย แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่วางใจ นายตำรวจผู้นั้นเองเป็น
คนจับผู้ร้ายได้ แต่ก็ถูกยิงบาดเจ็บเหมือนกัน

ตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศสเป็นตำแหน่งที่ไม่สนุกนัก
ตั้งแต่เป็นรัฐบาลครั้งที่ ๒ มา ประธานาธิบดีที่ได้ยุบครบกำหนด
๗ ปีมีเพียง ๔ คนคือ นายเอมิล ลูเบต์ นายอาร์มังก์ ฟาลีแอร์
นายเรมอนด์ ปวงกาเร และนายคูแมก ที่ครบกำหนดออกไป
เมื่อเร็ว ๆ นี้ นอกนั้นมี ๕ คนคือคนที่ ๑-๒-๓-๕-๑๑ ต้องมีเหตุ
ขลุ่ยขลุ่ยลาออกก่อนถึงกำหนด คนที่ ๔ (ซาดิ คาร์โนต์) ถูกฆ่าตาย
คนที่ ๖ กับคนที่ ๑๐ บ๊วยและถึงแก่กรรมก่อนถึงกำหนด ส่วน
ประธานาธิบดีคูเมอร์ที่ถูกยิงตายครั้งนี้ เป็นประธานาธิบดีคนที่ ๑๓
(สิบสาม) และก็มีมาหมดความเหมือนอย่างพระเจ้าอัลฟองโซที่
๑๓ ที่ต้องออกจากราชสมบัติ เลข ๑๓ เป็นเลขร้ายกาจจริง ๆ หรือ
ถ้ายังมีเหตุเช่นน้อย ๆ เห็นจะไม่มีการยอมเป็นประธานาธิบดี
คนที่ ๑๓ หรือเป็นพระเจ้าแผ่นดินองค์ที่ ๑๓ อีกกะมัง

ทั้งประเทศฝรั่งเศสและประเทศทั้งหลายในยุโรป ได้พากัน

ไว้ทุกข์ให้นายคูแมร์ ในกรุงปารีสเองโรงละครทุก ๆ โรงที่รับเงินบำรุงจากรัฐบาล ได้รับคำสั่งให้งดการแสดงคืนหนึ่ง ในประเทศอิตาลีซึ่งกำลังไม่ชอบฝรั่งเศสอยู่ในเวลานี้ ก็ยังสั่งให้ลดธงสถานที่ทำการต่าง ๆ ลดลงครึ่งเสาทั้งหมด ที่ประชุมลดอาวุธที่เยนิวา ต้องปิดชั่วคราว หนังสือพิมพ์เยอรมันทุกฉบับพากันแสดงความเสียใจและสงสารครอบครัวคูแมร์อย่างมาก

ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีคนที่ ๑๔ นั้น เข้าใจกันว่าจะเป็นนายเลอบริงซึ่งเป็นนายกสภาเซเนตอยู่ในเวลานี้ ตามปกติผู้ที่จะเป็นประธานาธิบดีฝรั่งเศส มักจะต้องเป็นนายกเซเนตในเวลาที่รับเลือก และจะต้องเป็นคนเงียบ ๆ เรียบร้อย ไม่ทำอะไรฉูดฉาด คนที่เก่งฉูดฉาดไม่ค่อยได้เป็นประธานาธิบดี เพราะบุคคลชนิดนี้ย่อมมีปาร์ตีโพลิติกคือ คณะการเมืองของตนอยู่ และคณะการเมืองอื่น ๆ ก็จะไม่เที่ยงธรรม ฉะนั้นโดยมากผู้ที่ เป็นประธานาธิบดีจึงมักเป็นผู้สูงอายุ สงบเสงี่ยม เรียบร้อย เป็นที่นับถือของคนทั้งหลาย ไม่เป็นศัตรูคู่แข่งกันของใคร รวมความว่าต้องเป็นคนที่หวังกันว่าจะดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอยู่ให้ครบ ๗ ปีได้ โดยไม่มีอุปสรรค แต่ก็ยังไม่ฟังที่จะเกิดเหตุเช่นนายคูแมร์ ใครเลยจะคิดว่าจะมาถูกฆ่าตายเช่นนั้น.

ลำดับประธานาธิบดีฝรั่งเศส

๑. นายดีเออร์ส (ลาออกก่อนครบกำหนด)
๒. จอมพลแมคม่าฮอง (ลาออกก่อนครบกำหนด)
๓. นายยูสส์ เกรวี (ลาออกก่อนครบกำหนด)
๔. นายซาดิ คาร์โนต์ (ถูกฆ่าตาย)
๕. นายเปรีเออร์ (ลาออกก่อนครบกำหนด)
๖. นายเฟลิกซ์ฟัวร์ (ถึงแก่กรรมก่อนครบกำหนด)
๗. นายเอมิล ลูเบต์
๘. นายอาร์ม็องต์ ฟาลีเออร์
๙. นายเรมองดี ปวงกาเร
๑๐. นายปอล เดชานเนล (ถึงแก่กรรมก่อนครบกำหนด)
๑๑. นายมิตเตอรัจด์ (ลาออกก่อนครบกำหนด)
๑๒. นายกาสตอง ดูแมก
๑๓. นายปอล ดูแมร์ (ถูกยิงตาย)

ประธานาธิบดีดูแมร์ เดิมเป็นอาจารย์สอนเศรษฐวิทยาในมหาวิทยาลัยกรุงปารีส และเคยเป็นเสนาบดีคลังในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๘ และ ๒๔๓๕ ในเวลาที่เป็นเสนาบดีคลัง ท่านผู้นี้ ได้เปลี่ยนแปลงกฎหมายเรื่องภาษีรายได้ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ รับตำแหน่งผู้สำเร็จราชการอินโดจีน เมื่อกลับไปประเทศฝรั่งเศส

ได้รับเลือกเป็นสมาชิกในสภาเซเนต และได้เป็นเสนาบดีคลัง
 อีก ๒ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๔๖๔ และ พ.ศ. ๒๔๖๘ แต่ไม่เคยได้
 เป็นอัครมหาเสนาบดี ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้เป็นนายกสภาเซเนต
 และต่อมาก็ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี ท่านผู้นี้ได้แต่งหนังสือ
 ๒ เล่ม ให้ชื่อว่า "อินโดจีนฝรั่งเศส" เล่ม ๑ และ "หนังสือ
 ของลูกชายฉัน" อีกเล่ม ๑ เรื่องหลังนี้แต่งเป็นพระลิลิตสำหรับ
 บุตรชาย ๔ คน ทดถึงแก่ความตายในสงคราม

ในระหว่างที่เป็นผู้สำเร็จราชการในอินโดจีน นายคูแรมร์ได้
 เข้ามากรุงสยามในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๕๒ คือเมื่อ ๓๓ ปีมา
 แล้ว และเป็นรัชกาลสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงพระปิยมหาราช
 และถึงแม้จะมิได้ทำการสำคัญอะไรก็ว่าได้ การที่ประธานาธิบดี
 คูแรมร์ได้เข้ามาเยี่ยมกรุงสยามในครั้งนั้น ได้ทำความสัมพันธ์
 ในระหว่างสยามกับฝรั่งเศสให้ดีขึ้น และลบล้างปัญหาอันวุ่นวายใน
 ระหว่างประเทศทั้ง ๒ นี้ลงได้บ้าง ในขณะที่ท่านคูแรมร์ได้รับพระ
 ราชทานเลี้ยงกับพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ได้ตรัส
 สุนทรพจน์มีข้อความตอนหนึ่งว่า "ข้าพเจ้าหวังว่า ท่านผู้สำเร็จ
 ราชการอินโดจีนผู้ซึ่งข้าพเจ้ามีความยินดียิ่ง ที่ได้ต้อนรับเป็นแขก
 ของข้าพเจ้า คงมีความยินดีที่จะเรียนต่อท่านลูเบต์ (เอมิลลูเบต์
 ประธานาธิบดีฝรั่งเศสคนที่ ๗) ว่าข้าพเจ้าปรารถนาที่จะมีไมตรี
 จิตต์อันแน่นแฟ้น และมีความเชื่อใจในกันและกันกับชาติใหญ่

ที่ท่านได้รับเลือกเป็นประมุข และได้รับความนิยมนับถืออยู่
ทั่วไป”

ท่านคูแมร์ได้กล่าวสุนทรพจน์ตอบตอนหนึ่งว่า “ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็น
ส่วนพระองค์ ที่ข้าพระพุทธเจ้าได้รับความรับรองในพระนครอัน
งดงาม ข้าพระพุทธเจ้าพยายามที่จะทำให้ความติดต่อในระหว่าง
กรุงเทพฯ และอินโดจีน ซึ่งเป็นเมืองอันกว้างใหญ่ของเราเป็น
มิตรอันใกล้ชิดยิ่งขึ้น และจะทำให้ความสัมพันธ์ฐานมิตรแน่น
แฟ้น ในระหว่างรัฐบาลสยามกับฝรั่งเศส”

ต่อมา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ได้ประทานเลี้ยงแก่ท่านคูแมร์ ในการเลี้ยงคราวนี้ท่าน
คูแมร์กล่าวว่า “ความชนะชนิดหนึ่งที่ข้าพเจ้าต้องการจะได้ คือ
ความชนะหัวใจของไทย ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าคิดว่า ข้าพเจ้าทำได้
สำเร็จแล้ว เพราะเป็นธรรมดาเมื่อมีใครต่อสู้ใครก็ย่อมได้รับ
ไมตรีตอบ”

ข้อความข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า ประธานาธิบดีคูแมร์เป็น
ข้าราชการชั้นสูงคนแรกของฝรั่งเศส ที่พยายามจะให้ไทยกับฝรั่งเศส
เสถียรกัน.

๑๘. อากาณห์

(คัดจากไทยใหม่ วันเสาร์ที่ ๓๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

ข่าวโทรเลขทรานซอซัน ส่งจากกรุงเบอร์ลินเมื่อวันที่ ๑๑
เดือนนี้ บอกอากาณห์ของโลกที่กำลังบวบวอแร่อยู่ด้วยเศรษฐกิจตกต่ำ

ตามข่าวโทรเลขนั้นว่า นายบรูนิง อัครมหาเสนาบดีเยอรมัน
ได้กล่าวในสภาราชวุร์เยอรมันว่า “ความยุ่งยากในการเงินนั้นอาจ
จะกำเริบขึ้นได้โดยรวดเร็ว และต่อไปอีกเพียง ๒-๓ สัปดาห์ จะ
ทำให้โลกตกอยู่ในฐานะที่ไม่มีทางที่จะออกได้”

ถ้อยคำเหล่านี้อาจจะรุนแรงมากเกินไป แต่ก็ก็เป็นคำของ
มุขมนตรีที่สามารถที่สุดคนหนึ่งของยุโรป ในเวลานั้นนายบรูนิง
ได้รับชมว่าเป็นอัครมหาเสนาบดีเยอรมันที่ดีที่สุดตั้งแต่บิสมาร์ก
มา ยังไม่เคยมีใครดีเท่านี้ เพราะฉะนั้นคำที่นายบรูนิงกล่าวนี้ เรา
จึงไม่ควรฟังหูไว้หู ควรฟังทั้งสองหูทีเดียว

นายบรูนิงกล่าวต่อไปว่า “ข้าพเจ้าได้ปรึกษาหารือกับรัฐ
บุรุษที่หลายคนมาแล้ว บางคนมีหวังว่าสภาพของประเทศจะดีขึ้น
แต่บัดนี้ก็เห็นกันแล้วว่าไม่เป็นผล ข้าพเจ้าไม่เกรงกลัวในการ
ที่จะพูดออกมาตรงๆ เพราะอันตรายได้แผ่ไพศาลไปทั่วทุก
ประเทศและทุกๆ ตัวคน” นายบรูนิงได้ชมเชยคำพูดของนาย

ลอยขอร้องที่กล่าวว่า “ถ้ารัฐบาลทุก ๆ ประเทศยกเลิกหนี้สินใน
 ทางการเมืองกันเสียแล้ว ทุก ๆ ประเทศก็จะมั่งมีมากกว่าที่เป็นอยู่
 ในเวลานี้” และนายบรูนิงกล่าวต่อไปว่า “แต่เป็นเพราะห่วยที่
 รัฐบาลต่าง ๆ ไม่ยอมให้เป็นดังนั้น แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เป็นการ
 แน่แน่นอนว่า เขอร์มนี่ไร้หนต่อไปไม่ได้แล้ว”

อนิจจา, มนุษย์เราเอ๋ย สิ่งที่เราสร้างขึ้น ลงท้ายมันก็
 ทำลายตัวเราเอง เราสร้างเงินขึ้นโดยคิดว่าเราฉลาด แต่บัดนี้ก็
 ผิดคาดเพราะเงินนั้นเองกลับเป็นเครื่องทำลายมนุษย์ แต่ก่อน
 มาการรบพุ่งกันเป็นแต่เพียงแย่งคนแย่งที่ดินหรือแย่งทรัพย์สินสมบัติ
 ที่มีอยู่ แต่สมัยนี้การรบกันเป็นการแย่งความคิดเป็นเจ้าของ ให้ผู้
 แพ้ใช้เงินในภายหน้า แล้วก็พากันเดือดร้อนไปทั่วโลก

“จะทำให้โลกตกอยู่ในฐานะที่ไม่มีทางออก” คำของนาย
 บรูนิงในข้อนี้เป็นคำกล่าวอย่างสุภาพ เพราะถ้าจะพูดกันอย่าง
 ตรงแท้แล้ว ก็ต้องพูดว่า “โลกจะตกอยู่ในฐานะที่จะทำอย่างอื่น
 ไม่ได้ นอกจากจลาจล” เพราะอะไรที่รุนแรงมีฤทธิ์เดชมันจะอัน
 อยู่เฉย ๆ ไม่ได้ เมื่อไม่มีทางให้มันออก มันก็ต้องระเบิดออก
 มา รูปการณ์ของเขอร์มนั้นหน้าตาที่นำกลัวความระเบิดชนิดนี้
 อยู่มาก และความระเบิดในเขอร์มนั้นน่าจะหนีไม่พ้น ถ้าไม่เกิด
 ศักยภาพนอก ก็ต้องเกิดสงครามกลางเมือง ซึ่งถ้าไม่มีทางจะแก้
 ไขอย่างอื่น ก็จะต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่งในสองทางนี้ พวก

นาซซังได้คะแนนมากในรัฐสภา ก็เตรียมมากอยนึ่งแทนอยู่แล้ว และพวกกันเป็นพวกที่จะไม่ยอมใช้หนี้ แล้วก็จะต้องเกิดสงคราม หลักเศรษฐกิจขามืออยู่ชัดว่า ถ้าการเศรษฐกิจตกต่ำและติดขัดเข้าจริงๆ จนไม่รู้จะทำอย่างไรแล้ว เมื่อนั้นมนุษย์ก็จะต้องแย่งอาหารกันกิน และต้องฆ่ากันให้ตายลงไปเสียบ้าง ให้เหลือคนน้อยและมีของกินมากพอ แล้วก็ตั้งต้นทำงานกันใหม่ ซ้อนเป็นการแน่นอน ถ้าโลกไม่แก่เศรษฐกิจตกต่ำให้หายไปได้ โลกก็ต้องจลาจล

เรามีทางออกอยู่ทางเดียวในเวลานี้ ก็ยกเลิกหนี้สินระหว่างประเทศกันเสียให้หมด ก็จะเป็นอย่างนายลอยบอร์ชว่า "ทุก ๆ ประเทศจะมั่งคั่งกว่าที่เป็นอยู่ในเวลานี้" เพราะเมื่อไม่มีกังวลในการใช้หนี้ ต่างประเทศก็ต่างจะตั้งหน้าทำมาหากินเหมือนหนึ่งว่าตั้งต้นชีวิตใหม่ แต่การยกเลิกหนี้สินระหว่างประเทศนี้ ก็ดูเป็นการสร้างวิมานในอากาศ เพราะพวกเจ้าหนี้จะไม่ยอม เมื่อครั้งประธานาธิบดีฮูเวอร์ออกความเห็นให้งดใช้หนี้ ๑ ปี ฝรั่งเศสก็คัดค้านอย่างสุดเสียง เพราะความกลัวอย่างเดียวว่า ถ้าเยอรมันงดการใช้หนี้ ๑ ปี เยอรมันจะมีเงินทองที่จะตั้งต้นรบกับฝรั่งเศสใหม่ ความกลัวนั้นก็มิเหตุผลอยู่บ้าง แต่ถ้าไม่ยอมให้งด สงครามก็อาจมีขึ้นได้เหมือนกัน เพราะเมื่อเยอรมันใช้ไม่ได้ เขาก็ไม่ใช้และพากันเขมอตาบ คราวนี้สงครามก็ยังคง

โศคร้ายกลายเป็นสงครามบ้าเลือด ผลร้ายจะไม่มีเพียงเท่านั้น
ผลร้ายยังจะแผ่ไพศาลผุดออกจากเหตุการณ์ระหว่างประเทศ มา
กลายเป็นเหตุการณ์ส่วนตัวบุคคลเข้าได้ ประเทศใดไม่เกิด
สงครามเรื่องหนี้สินระหว่างประเทศ ก็จะมาเกิดสงครามกลาง
เมืองเรื่องหนี้สินระหว่างบุคคล ก็อพวกลูกหนี้จะไม่ใช้ จะทำ
อะไรก็ทำ ถ้าเป็นดังนี้โลกจะจลาจลทั่วพินพิภพไปหรือไม่

จริงอยู่ การยกเลิกหนี้สินระหว่างประเทศให้เด็ดขาด อาจ
จะเป็นการรุนแรงและอยู่ดีธรรมเกินไป ยังมีวิธีที่จะทำให้อ่อน
กว่านั้นได้ โดยทิ้งด้ายหนี้ระหว่างประเทศทั้งต้นท่อนทั้งดอกเบย
เสียสัก ๕ ปี ปล່อยให้ทำมาหากินและบำรุงบ้านเมืองกันให้อยู่ที่
เสียก่อน เมื่อครบ ๕ ปีแล้วจึงค่อยตั้งต้นใช้หนี้กันใหม่ ถ้าทำอย่าง
นี้ได้ เศรษฐกิจจะสงบลงได้ทันที และอาการหนักของโลกก็จะ
กลับฟื้น ทำไมไม่ลองทำเช่นนั้นกันดูบ้าง เมื่อไม่มีประตูออกทาง
ไหน ก็ต้องพังให้ออกไปทางหนึ่ง ดีกว่าจะปล່อยให้ระเบิดขึ้น.

๑๙. ความไม่สงบในอินเดีย

(คัดจากไทยใหม่ วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕)

ถึงแม้ว่าโลกกำลังต้องต่อสู้กับปัญหาเศรษฐกิจ และทาง
ประเทศปลายทางกำลังเต็มไปด้วยหมอกควันแห่งการสงคราม

ในลุ่มน้ำสินธุและคงคาที่คงมีความไม่สงบ ต้องจับกุมและฆ่า
 พันกันอยู่เรื่อย ๆ การเมืองของอินเดียจัดเป็นเรื่องสำคัญมาก
 เรื่องหนึ่ง และการที่เราจะเข้าใจปัญหาการเมืองอินเดียให้ได้
 ได้ เราจะต้องย้อนหลังกลับไประลึกถึงเหตุการณ์ที่เป็นมาโดย
 ลำดับ

X ตั้งแต่อังกฤษได้อินเดียไว้แล้ว อังกฤษก็จัดการปกครอง
 อย่างแข็งมือ ซึ่งเป็นธรรมดาของการปกครองเมืองขึ้นจะ
 ทำหย่อนข้อไปนั้ก็ไม่ได้ แต่ถ้เพียงแต่ปกครองโดยเข้มงวด
 กวดขัน ชาวอินเดียซึ่งเป็นมุ่โดยกำเนิดบางที่จะทนทานอยู่ได้
 แต่มีเหตุอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้ชาวอินเดียไม่พอใจก็คือการถูกดู
 หมิ่นในเรื่องผิว เรื่องนี้อาจไม่ใช่ความผิดของรัฐบาลอังกฤษเลย
 แต่เป็นความผิดของคนอังกฤษโดยทั่วไป ที่ดูหมิ่นชาวอินเดียว่า
 เสวทรามต่ำช้า คนอังกฤษทั่วไปไม่ได้สำเหนียกว่าอินเดียเป็น
 ชาติที่ถือศกดิ์ถือชั้มากที่สุดในโลก ไม่มีอะไรจะทำให้ชาว
 อินเดียขุ่นเคืองมากกว่าที่ถูกดูหมิ่นในเรื่องผิว และความไม่พอ
 ใจนั้นเอง ที่ทำให้ชาวอินเดียพร้อมใจกันตั้งที่ประชุมสำหรับชาติ
 ของอินเดีย (National Indian Congress) ขึ้นเมื่อพ.ศ. ๒๔๒๘

ที่ประชุมสำหรับชาติของอินเดีย ได้ตั้งขึ้นที่บอมเบย์ และ
 มีการประชุมกันที่เมืองนั้นเป็นครั้งแรกในพ.ศ. ๒๔๒๘ ต่อมา
 ก็ไปประชุมกันที่กัลกัตตา มีทราษณ์รับ้าง กลับไปประชุมที่บอม

แบบอย่าง เมื่อแรกตั้งขบวนการสมาชิกเพียง ๗๐ คน แต่ชั่วในเวลา
๕ ปีมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนถึง ๒,๐๐๐ คน พวกสมาชิกโดย
มากก็เป็นทนายความ และได้รับความศึกษาอย่างแบบอังกฤษ
แบบแผนการประชุม ก็ดำเนินตามอย่าง ปาร์ตี้ไลเยเมนต์ของอังกฤษ
วิชาการโตเถียงในที่ประชุมตนเอง ก็พูดอังกฤษเสียด้วย การ
ทำตังนี่ ก็เพื่อให้เห็นว่าคนอินเดียชนที่ได้รับความศึกษา มีความ
เจริญดีเท่ากับคนอังกฤษเหมือนกัน นอกจากนี้พวกเขายังตั้ง
หนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นภาษาอังกฤษอีกหลายฉบับ และให้ชื่อ
อย่างอังกฤษเช่น อินเดียสเปกเตเตอร์, วอยซ์ออฟอินเดีย, ฮินดู
แปตริโอต ฯ

ความอุบัติขึ้นแห่งที่ประชุมสำหรับชาติอินเดีย กับความ
เจริญขึ้นในการศึกษาของคนอินเดีย กระทำให้อังกฤษต้องรัดกุม
อินเดียให้แน่นมือยิ่งขึ้น ผู้ที่มาจัดการปกครองอย่างเฉียบขาด
คือ หลอดเคอร์ซัน ผู้ได้ดำรงตำแหน่งอุปราชอินเดียตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๔๒ ถึงพ.ศ. ๒๔๔๘ หลอดเคอร์ซันเป็นผู้ทำให้อำนาจ
ของอังกฤษในอินเดียขึ้นสู่ขั้นสูงสุดและก็สูงสุดอยู่เพียงนั้น ต่อ
มานั้นอำนาจของอังกฤษก็วันจะลดลง ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง
คืออาณาเขตของรัสเซียได้แผ่เข้ามาในอินเดียอย่างเงิบ อังกฤษ
เองแทบจะไม่มีรู้สึก เมื่อเร็ว ๆ นี้เราได้เห็นข่าวโทรเลขว่า อังกฤษ
เชื่อว่ากำลังจลาจลในอินเดียขึ้น มีชนเพราะรัสเซียขย่งส่งเสริม

และรัฐบาลอังกฤษจะต้องเจรจาเรื่องนักบวชรัสเซียให้แตกหัก เรื่อง
 รัสเซียของสงเสริมอินเดียให้แข็งข้อต่ออังกฤษนั้น อังกฤษจะ
 พงมารู้เดี๋ยวนี้ หรือจะรู้สึกมาตั้งแต่เมื่อไรแล้วก็ตาม ความ
 จริง อาณาภพของรัสเซียแผ่เข้ามาในอินเดียตั้งหลายปีก่อนมหา
 สงคราม ประการหนึ่งการที่ญี่ปุ่นรบชนะรัสเซียย่อมเป็นพิษุนันให้
 อินเดียเห็นความเจริญของชาวเอเชียว่า สามารถเอาชนะชาวยุโรป
 ได้ อีกประการหนึ่ง การกระทำของพลเมืองรัสเซียในชั้นหลัง
 ได้กลายเป็นตัวอย่างเหมือนหนึ่งโรคติดต่อแผ่เข้ามาในอินเดีย
 ในพ.ศ. ๒๔๕๑ ได้มีการหยุดงานและก่อการวุ่นวายทั้งลูกกระเบิด
 โดยลักษณะอันเดียวกับที่คนรัสเซียได้ทำมาแล้วในประเทศรัสเซีย
 และตั้งแต่นั้น สันติภูมิของอินเดียก็กลายเป็นประเทศแห่งความ
 วุ่นวายเรื่อย ๆ มา

เมื่อเกิดการณเช่นนี้ ทางรัฐบาลอังกฤษก็มองเห็นว่าจะต้อง
 ทำอะไรให้เป็นทางเอาใจอินเดียไว้บ้าง ในเดือนธันวาคม พ.ศ.
 ๒๔๕๕ สมเด็จพระเจ้าจอร์จ ราชานแห่งกรุงอังกฤษ ออกสำห้เสด็จ
 มาอินเดีย และกระทำพิธีราชาภิเศกเป็นมหาราชอินเดียที่เมืองเดลี
 เวลาทำการราชาภิเศกพระเจ้าจอร์จถึงกับทรงเครื่องแบบโมกุลมหา
 กษัตริย์เก่าของอินเดีย ดังที่เราได้เคยเห็นพระรูปพระนิกนอยู่ตาม
 ร้านแขกในกรุงเทพฯ เราย่อย ๆ และในคราวนั้นเองที่ได้ย้ายที่
 ทำการของรัฐบาลกลางแห่งอินเดียจากเมืองกัลกัตตาไปตั้งที่เดลี

ในเวลาทำพิธีราชาภิเศก สมเด็จพระเจ้าเยอรมันก็ได้ประทานพระราชดำรัสให้ชาวอินเดียมีหวังที่จะปกครองตัวเอง โดยอังกฤษจะให้อิสรภาพแก่อินเดียในภายหน้า

ราชรียาของพระเจ้าเยอรมันในเรื่องนี้มีผลดีมาก เพราะต่อมาอีก ๓ ปี มหาสงครามก็ระเบิดขึ้นในยุโรป ถ้าสมเด็จพระเจ้าเยอรมันได้เสด็จมาทำกิจอันงดงามนั้นไว้ในอินเดีย บางทีอินเดียจะกบฏเอาตัวรอดเสียตั้งแต่ครั้งนั้น แต่อินเดียเรียบร้อยยังซ้ำได้ทำประโยชน์เป็นกำลังสำคัญแก่อังกฤษ โดยที่อังกฤษได้พึ่งกำลังทหารของอินเดียถึง ๕๘๕,๐๐๐ คน ที่เอาเข้าไปรบในมหาสงคราม การที่อังกฤษมีชัยชนะในเมโสโปเตเมีย ก็ด้วยกำลังทหารอินเดียแท้ๆ ชาวอินเดียได้สละเลือดเนื้อและแสดงความจงรักภักดีต่ออังกฤษอย่างน่าทึ่งใจในมหาสงคราม ก็โดยหวังจะได้สิทธิปกครองตัวเอง

การที่อินเดียได้แสดงความจงรักภักดีต่ออังกฤษเป็นอย่างมากในมหาสงครามนั้น ก็โดยหวังว่าจะได้รับรางวัลคือการปกครองตนเองซึ่งชาวอินเดียต้องการอยู่หนักหนา ครั้นเมื่อเสร็จมหาสงครามแล้ว สัญญาแวร์ไฮซ์ได้ยกบรรดามืองชั้นของเยอรมันออกจากอำนาจเยอรมันทั้งหมด การยกออกจากเยอรมันนั้น ตามทางการก็ประสงค์ให้ดินแดนเหล่านั้นเป็นอิสระ แต่เพราะเหตุที่ยังไม่ไว้วางใจว่าเมืองเหล่านั้นจะปกครองตนเองได้ จึงได้แบ่งปัน

มอบหน้าที่ให้มหาประเทศช่วยดูแลเรียกว่า อาณัติไม่ใช่เมือง
 ขน สันนิบาตชาติคอยดูแลอีกส่วนหนึ่ง และเป็นที่น่าใจ
 กันว่า ถ้าประเทศเหล่านั้นปกครองตัวเองได้เมื่อไร มหาประเทศ
 ทั้งหลายก็ต้องปล่อย ก็เมื่อเมืองขนของฝ่ายเพียงมีหวังว่าจะ
 ได้เป็นอิสระ เมืองขนของฝ่ายชนะซึ่งได้ลงแรงเลือดเนื้อไป
 เป็นอันมากกลับจะไม่มีหวังดังนี้ ก็ดูไม่สมควร ข้อนเองที่นัก
 การเมืองของอินเดียยกขึ้นเป็นเหตุสำคัญที่ร้องขอ อิสสระภาพ
 หรืออย่างน้อยก็ให้มีป่าเลียเมนต์ของอินเดีย อีกส่วนหนึ่งต่างหาก
 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๑ มา ¹⁹²⁹ ⁵⁴³ อินเดียได้ร้องขอใน
 เรื่องอย่างแข็งแรง เมื่อรัฐบาลอังกฤษไม่ยินยอม การจลาจล
 ก็บังเกิดขึ้น ในเดือนมีนาคมก็เกิดเหตุใหญ่ขึ้นที่เดลี ต่อมาไม่
 ช้าก็มาอยู่ที่บอมเบย์ ในวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๒ ¹⁴²⁹ ชาว
 เมืองละฮอร์ได้ลุกเป็นกบฏทั้งเมือง จับไล่พวกอังกฤษออกหมด
 เมืองละฮอร์ก็ตกอยู่ในมือของพวกกบฏตลอดมาเวลา ๓ วัน และ
 ในวันที่ ๑๐ เมษายนนั่นเอง ที่เมืองอมริตสาร์ซึ่งเป็นปฐนียนคร
 ของพวกแขกซิก ก็เกิดการจลาจลเผาศาลว่าการนครบาล, สถานี
 รถไฟ, ธนาคาร และทำลายทางรถไฟเสียเป็นอันมาก

แต่พอถึงวันที่ ๑๓ เมษายน, วันที่ ๑๓ ซึ่งเป็นวันไม่ดีสำหรับ
 อินเดียด้วยเหมือนกัน, กองทัพอังกฤษในบัญชาของนายพลได
 เฮอร์ก็มาทำการปราบกบฏ ซึ่งปรากฏในรายงานของอังกฤษเองว่า

มีคนอินเดียตาย ๓๗๕ คนและบาดเจ็บราว ๑๒๐๐ คน การจลาจล
ก็สงบไป แต่เสียงร้องคัดค้านก็มีขึ้นทั่วประเทศอินเดีย จน
กระทั่งเซอร์ระพีทรนาถตะกอร์ กวีเอกในสมัยปัจจุบันของอิน
เดีย ซึ่งเป็นนักปราชญ์มากกว่านักการเมืองและได้รับความยก
ย่องจากอังกฤษให้เป็น "เซอร์" ขอให้ลัคนยศ "เซอร์" กลับให้
อังกฤษ โดยไม่ประสงค์จะดำรงยศอันนี้ต่อไป และตั้งแต่นั้น
มาก็มีเรื่องยุ่งยากจลาจลเรื่อยมา ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๖๒
กรรมกรในบอมเบย์สองแสนคนพากันหยุดงาน ความวุ่นวายก็ถึง
มีกะเสี้ยนกะสาวย่อย ๆ มา และในขณะที่สภาพการดีของ
อินเดียเป็นอยู่ดังนี้ ฆาตกรรมของอินเดียก็เบียดออกอีกชนหนึ่ง
ละครตัวสำคัญของอินเดียอีกคนหนึ่งก็แสดงตนออกมาเด่น คือ
มหาตมะกานธี

มหาตมะกานธีได้รับการศึกษาอย่างแบบอังกฤษ จนเป็น
เนติบัณฑิตอังกฤษ แต่บุคคลผู้นี้ก็เป็นอังกฤษจะเพาะในการ
ศึกษา ตัวเองยังภักดีต่อศาสนาฮินดูอย่างเต็มที่ และมีน้ำใจเป็น
ชาวอินเดียอยู่ทุกชุมชน วิธีการของมหาตมะกานธีเป็นวิธีใหม่
คือห้ามก่อการจลาจล การประทุษร้ายทุกอย่าง ให้ต่อสู้ด้วยความ
สงบ ใช้วิธีคืออย่างเดียว ไม่ให้กระทำการร้าย แต่ในที่สุตมหา
ตมะกานธีเองก็ห้ามการกระทำร้ายไม่ได้ ในพ.ศ. ๒๔๖๔ ¹⁹²¹ ปรีนซ์
ออฟเวลส์มกุฎราชกุมารอังกฤษเสด็จมาอินเดีย พอเสด็จขึ้นทำ

บอมเบย์ในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ก็เกิดการโกลาหลอลหม่านใน
 จำพวกคนงาน คานท์ก็ร้องออกเสียงทักปรัมมิให้ถือความวุ่นวาย
 พอลานเท่ห้ามชาวอินเดียก็เชื่อฟังอย่างจริงจัง เวลาปรีนซ์ออฟ
 เวลส์เสด็จถึงกัลกัตตา (วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔) ไม่มี
 แหกในถนนเลยจนคนเดียว ทั้งอันคูทั้งอิสลามพากันซ่อนตัวอยู่
 ในบ้านหมด ไม่มีใครยอมออกมาต้อนรับค่านับพระราชาธิราช
 ในภายหน้าของเขาเลยแม้แต่คนเดียว

ส่วนตัวคานท์เอง ก็คงทำความพยายามในการกู้อิสสรภาพ
 คานท์มีความรู้เท่าเทียมอังกฤษ เพราะได้เคยอบรมในประเทศ
 อังกฤษ เช่นเดียวกับพระนเรศวรมหาราชผู้กู้อิสสรภาพของเรา
 มีความรู้เท่ากันพะม่า เพราะได้เคยทรงรับความอบรมในเมือง
 พะม่า แต่ในการกู้อิสสรภาพของพระนเรศวรมหาราชของเรานั้น
 พระองค์ทรงใช้อาวุธ แต่คานท์ใช้ปาก วิชาการของคานท์ที่พยายาม
 รักษาความสงบที่ไม่เป็นไปได้อันราบรื่น เพราะคานท์ไม่สามารถ
 จะไปห้ามคนตั้งร้อยล้านคนมิให้เดือดร้อน ความเดือดร้อนของ
 มนุษย์ย่อมมีขง่าย ๆ และในที่สุดมหาตมะคานท์เองก็ต้องรับ
 โทษถูกจำขัง เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ ครึ่งหนึ่ง และเวลา
 นี้ยังถูกจำขังอยู่อีก

ตามที่กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าชาวอินเดียได้พยายามอย่างยิ่ง
 ที่จะกู้อิสสรภาพของตัว แต่อินเดียมีเครื่องถ่วงอันสำคัญในการ

ที่มีศาสนา ๒ ศาสนาอยู่ในประเทศอันเดียวกัน พวกฮินดูกับ
อิสลามไม่มีวันที่จะกลมเกลียวกันได้ วิธีการของมหาตมะคานที
ก็พยายามจะให้ศาสนิกชนทั้ง ๒ ฝ่ายกลมเกลียวกัน แต่จนบัดนี้
ก็ยังไร้ผล การจลาจลอันรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อ ๒-๓ วันนี้ ก็
เพราะชาวอินเดียประทุษร้ายกันเอง ถ้าเมื่อไรพวกฮินดูกับอิสลาม
กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เมื่อนั้นอินเดียจะหลุด
พ้นจากอำนาจอังกฤษ แต่เมื่อไรฮินดูกับอิสลามจะกลมเกลียวกัน
ปัญหาข้อนี้มีคนตอบว่า เมื่อพระพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้นใหม่ใน
อินเดีย.

